

2

Święto III sektora
– Lubelskie
Forum NGO

4

Najlepsi sółtysi, rolnicy i...
– prestiżowe
konkursy UMWL

22

Lubelskie w filmie
i w fotografii
– ogólnopolskie konkursy

PISMO SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
LUBELSKIEGO

Nr 04 (26) // 2025 ISSN 2080-303X

lubelskie.pl

**PREMIERA "HALKI"
W OPERZE LUBELSKIEJ**

15

W wigilijną noc wypatrujemy światła gwiazdy znad betlejemskiej stajenki
– szukamy otuchy i nadziei, jaką zwiastuje przyjście Boga na świat.

Niech wyjątkowy czas świętowania Narodzenia Pańskiego
umacnia wiarę w dobro, otwiera na drugiego człowieka
i napełnia nasze domy miłością oraz wzajemnym zrozumieniem
w każdym dniu nadchodzącego 2026 roku.

Radosnych, pełnych pokoju Świąt Bożego Narodzenia!

Jarosław Stawiarski

Marszałek
Województwa Lubelskiego

Mieczysław Ryba

Przewodniczący
Sejmiku Województwa Lubelskiego

W TYM NUMERZE

Z REGIONU

- 2** Gala trzeciego sektora. XII Lubelskie Forum NGO i Forum Inicjatyw Pozarządowych.
- 4** Najlepsi sołtysi, rolnicy i... Prestiżowe konkursy UMWL.
- 6** Z klasą i charakterem. Obchody Międzynarodowego Dnia Kobiet Wiejskich.
- 7** Moc sprzętu, moc partnerstwa. Program Interreg Next Polska–Ukraina 2021–2027.
- 8** Nowocześniejsze szpitale i kompleksowa współpraca. Inwestycje w ochronę zdrowia.
- 10** Inwestycja w ludzi. Fundusze europejskie na usługi społeczne.
- 11** Nowoczesny tabor dla Lubelskiego. Inwestycja w przewozach kolejowych.
- 12** Współpraca i nowe perspektywy. V Lubelskie Forum Turystyki.
- 14** Lubelskie cyberbezpieczne. Konferencja w LCK.
- 14** TechCrunch Disrupt. Misja gospodarcza w San Francisco.

LUBELSKIE Z KULTURĄ

- 15** „Halka” w Roku 1000-lecia. Premiera w Operze Lubelskiej.
- 16** Warsztaty na „Cztery fajerki”. Otwarcie pracowni artystycznej w skansenie.
- 17** Różne oblicza kolędowania. Dawne zwyczaje świąteczne Lubelszczyzny.

KIERUNEK LUBELSKIE

- 19** Muzealne świątynie. Żywa lekcja historii w skansenie.
- 22** Lubelskie w filmie i fotografii. Rozstrzygnięcie ogólnopolskich konkursów.
- 26** Religijna perełka Roztocza. Sanktuarium dla pielgrzymów i turystów.
- 28** W Poznaniu, Londynie i w Warszawie. Turystyczna promocja regionu w kraju i za granicą.
- 30** Teoria i praktyka. Szkolenia dla instruktorów turystyki rowerowej.

NATURALNE LUBELSKIE

- 31** Odświeżanie krajobrazu. Akcja w parkach krajobrazowych.
- 31** Fundusze na zbiorniki retencyjne. Z korzyścią dla mieszkańców i środowiska.
- 32** Król puszczy na Lubelszczyźnie. Ochrona żubra w Lasach Janowskich.
- 33** Pod rozłożystą koroną buka zwyczajnego. Podsumowanie działań związanych z Gatunkiem Roku 2025.

LUBELSKIE SMAKUJE

- 34** Smaki Bożego Narodzenia. Spotkania z kuchnią tradycyjną.
- 36** Perły 2025 za smaki Lubelszczyzny. XXIV Konkurs „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”.

Z DUMĄ WSPIERAMY SPORT

- 37** Współpraca dla dobra sportu. Kongres „Sport. Biznes. Samorząd”.
- 38** Dominatorzy z Lubelszczyzny. Kolejne sukcesy siatkarzy Bogdanka LUK Lublin.

LUBELSKIE WYDARZENIA

- 40** Było, będzie... Relacje i zapowiedzi wydarzeń w regionie.

Po raz 12. odbyło się Lubelskie Forum NGO i Forum Inicjatyw Pozarządowych, będące wielkim świętem trzeciego sektora oraz platformą spotkania i wymiany doświadczeń. Dużymi wydarzeniami były finały prestiżowych konkursów: „Nasz Sołtys”, „Rolnik z Lubelskiego” i „EkoLubelskie” oraz uroczyste obchody Międzynarodowego Dnia Kobiet Wiejskich zorganizowane przez UMWL. Z dumą i satysfakcją informujemy o kolejnych inwestycjach w nowoczesny sprzęt w szpitalach i innych wojewódzkich jednostkach ochrony zdrowia oraz o podpisaniu umowy na dostawę nowych elektrycznych zestawów trakcyjnych dla kolei w regionie. Koniec roku to czas podsumowania ogólnopolskich konkursów – fotograficznego i filmowego, które pokazują piękno Lubelszczyzny okiem profesjonalistów i amatorów. Przypominamy dawne zwyczaje świąteczne regionu, w tym różne oblicza kolędowania, ale także tradycyjne potrawy, podawane podczas wigilijnej wieczerzy. Lubelskie jest krajowym liderem pod względem liczby produktów i potraw (279) wpisanych na Listę Produktów Tradycyjnych w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Swoją prymat potwierdza też w corocznym Konkursie „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”. W 2025 r. przedstawiciele regionu zdobyli sześć kulinarnych „Perł”, a marszałek Jarosław Stawiarski został uhonorowany „Kluczem do Polskiej Szpiarni”.

Redakcja [Lubelskie.pl](http://lubelskie.pl)

[www.facebook/LubelskiePL](https://www.facebook.com/LubelskiePL)

lubelskie.pl • Nr 04 (26) // 2025

Pismo Samorządu
Województwa Lubelskiego

Kwartalnik
ISSN 2080-303X
Nakład: 10 000 egz.

ZESPÓŁ REDAKCYJNY:
Departament Promocji,
Sportu i Turystyki

Redaktor naczelny: Jacek Żak
Redaktor wydania: Adam Niedbał
Redaktor techniczny: Paweł Szczerepa

DRUK:

Zapół Sobczyk
Spółka Komandytowa
al. Piastów 42
71-062 Szczecin
tel. 91 435 19 25

WYDAWCA:

Urząd Marszałkowski
Województwa Lubelskiego
Departament Promocji,
Sportu i Turystyki
ul. Artura Grottgera 4, 20-029 Lublin
tel. 81 441 67 89

Na okładce: 24 i 25 października 2025 r. w Sali Operowej Centrum Spotkania Kultur odbyły się premierowe spektakle „Halki” w inscenizacji Opery Lubelskiej, fot. Łukasz Frączek

lubelskie.pl
 [LubelskiePL](https://www.facebook.com/LubelskiePL)

XII LUBELSKIE FORUM NGO I FORUM INICJATYW POZARZĄDOWYCH

GALA TRZECIEGO SEKTORA

Już po raz dwunasty w Lublinie w dniach 13–14 października odbyło się Lubelskie Forum NGO i Lubelskie Forum Inicjatyw Pozarządowych. Celem dwudniowej konferencji była wymiana doświadczeń i tworzenie koalicji społecznych. Wydarzenie otworzył marszałek Jarosław Stawiarski, a uczestniczyli w nim również wicemarszałkowie Piotr Breś i Marek Wojciechowski.

Lubelskie Forum NGO realizowane jest w ramach projektu „Efektywna polityka społeczna w województwie lubelskim” współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, którego realizatorem jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie.

Organizatorami przedsięwzięcia są Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, Rada Działalności Pożytku Publicznego Województwa Lubelskiego oraz Związek Stowarzyszeń Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych, który w tym roku obchodzi jubileusz 30-lecia działalności.

Forum to okazja do promowania ciekawych inicjatyw obywatelskich w regionie, a tematyka jest ściśle połączona z aktualną sytuacją organizacji pozarządowych.

– Już po raz dwunasty w jednym miejscu spotykają się osoby z ogromną wrażliwością i empatią, dla których praca na rzecz drugiego człowieka jest niezwykle ważna. Forum jest istotną platformą do tworzenia trwałej wspólnoty, dlatego ogromnie się cieszę, że macie realny wpływ na zaangażowanie różnych środowisk i aktywizację lokalnych społeczności. Współdziałając, możemy dokonać więcej – powiedział Marszałek Województwa Lubelskiego Jarosław Stawiarski. Podkreślił też rolę działaczy organizacji pozarządowych, którzy dzięki swojej pasji i aktywności oraz innej perspektywie patrzenia na ludzkie problemy i potrzeby, dostrzegają to, co pozostaje niewidoczne dla urzędowych procedur.

PANELE I WARSZTATY

Podczas wydarzenia poruszone zostały kluczowe zagadnienia dotyczące wpływu organizacji pozarządowych na zmiany społeczne. Ponadto rozmawiano o wartościach, takich jak wolność, godność i solidarność. Nie zabrakło również tematów związanych z finansowaniem NGO ze środków Narodowego Instytutu Wolności. Odbyły się dwa panele dyskusyjne: „Rola Lidera w III sektorze – po co jesteśmy?” oraz „Sztuczna inteligencja AI na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego”.

Pierwszy referat „Wolność, godność, solidarność – jak NGO kształtują zmiany” przedstawił Robert Kawałko, prezes Polskiego Stowarzyszenia Fundraisingu. Prelegent poprowadził też panel dyskusyjny „Rola Lidera w III Sektorze – po co jesteśmy?”, w którym wzięli udział: Izabela Dąbrowska z Fundacji „Dajemy Pomoc”, Katarzyna Janiak-Olszacka ze Spółdzielni Socjalnej „Dębowy Las”, Piotr Marzęda ze Stowarzyszenia KLANZA oraz Paweł Romański ze Spółdzielni Socjalnej „Inicjatywa”.

O możliwościach wsparcia finansowego dla NGO mówiła Adela Gąsiorowska z Narodowego Instytutu Wolności w prelekcji „Finansowanie NGO ze środków NIW”. Andrzej Rybus-Tołłoczko z Fundacji Instytut ART poprowadził panel dyskusyjny „Sztuczna inteligencja AI na rzecz społeczeństwa obywatelskiego”, w którym uczestniczyli: Wojciech Dec ze Związku Stowarzyszeń Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych, Karina Janus z TechSoup Polska, Dorota Krac

z Polskiego Związku Niewidomych Okręg Lubelski oraz Ryszard Szczygieł, przewodniczący Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Lubelskiego.

W części praktycznej uczestnicy mieli możliwość wzięcia udziału w warsztatach tematycznych ściśle związanych z działalnością pozarządową, które poprowadzili doświadczeni trenerzy i praktycy. Podczas warsztatów rozmawiano m.in. o finansowaniu działalności organizacji pozarządowych i zleceniu usług spółdzielniom socjalnym, zakładom aktywności zawodowej i innym podmiotom, budowaniu współpracy jednostek samprządu terytorialnego (JST) i podmiotów ekonomii społecznej (PES) czy animacji lokalnej społeczności.

UROCZYSTA GALA

Zwienieczeniem pierwszego dnia Forum była Gala III Sektora, na której zostały wręczone nagrody: Marszałka Województwa Lubelskiego, Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Lubelskiego oraz Związku Stowarzyszeń Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych.

Wicemarszałek Piotr Breś wręczył nagrodę i wyróżnienie od Marszałka i Zarządu Województwa Lubelskiego. Laureatami zostali:

- Związek Stowarzyszeń Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych (Medal Pamiątkowy Województwa Lubelskiego);
- Integracyjne Centrum Sportu i Rehabilitacji „Start” (Dyplom Uznania Województwa Lubelskiego).

Nagrody Trzeciego Sektora, przyznane przez Radę Działalności Pożytku Publicznego Województwa Lubelskiego, otrzymali:

- Kategoria I – Nagroda dla Samorządu wspierającego działania trzeciego sektora Województwa Lubelskiego 2024: Gmina Bełżyce; Wyróżnienie: Gmina Międzyrzec Podlaski;
- Kategoria II – Nagroda dla Przedstawiciela biznesu wspierającego działalność trzeciego sektora w Województwie Lubelskim 2024: PI-Trans Transport Krajowy i Międzynarodowy Piotr Majewski; Wyróżnienie: Adam Wereszczyński;
- Kategoria III – Osobowość Trzeciego sektora Województwa Lubelskiego 2024: Agnieszka Mazurek;
- Kategoria IV – Organizacja pozarządowa promująca trzeci sektor i województwo lubelskie 2024 (Mały Ambasador): Fundacja Teatrotterapia Lubelska;
- Kategoria V – Organizacja pozarządowa działająca na rzecz społeczności lokalnej 2024 (powiat, gmina, sołectwo): Stowarzyszenie Wschód Kultury; Wyróżnienie: Stowarzyszenie Społeczno-Oświatowe Gminy Międzyrzec;
- Kategoria VI – Wolontariusz roku 2024: Beata Gwizdała; Wyróżnienia: Magdalena Maławska i Paweł Skrok.

Nagrody Złoty Parasol NGO, przyznane przez Związek Stowarzyszeń Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych, otrzymali:

- Za całokształt zaangażowania w rozwój Związku Stowarzyszeń Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych: Bychawskie Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych;
- Przyjaciół Związku Stowarzyszeń Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych: Marta Komorska;

Wspólna fotografia uczestników i organizatorów XII Lubelskiego Forum NGO, fot. archiwum UMWL

- Za szczególny wkład w rozwój Związku Stowarzyszeń Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych: Polski Związek Niewidomych Okręg Lubelski;
- Za najlepszą inicjatywę organizacji członkowskiej ZS FLOP w 2024 roku: Stowarzyszenie Klub Abstynenta Wzajemnej Pomocy OAZA w Świdniku.

Uroczystą Galę uświetniły koncerty: wokalistki Danieli Drązkowskiej i gitarzysty Michała Brytana (absolwentów Lubelskiej Szkoły Jazzu), duetu Sylwia Lasok i Marcin Kisiel (w porywającym repertuarze muzyki Południa, w tym Portugalii i Brazylii) oraz kobiecego zespołu bębniarskiego BabTyle (w bardzo energetycznym muzycznym show).

Wicemarszałek Piotr Bręś z laureatami nagród i organizatorami XII Lubelskiego Forum NGO, fot. Błażej Pasternak

NAJLEPSI SOŁTYSI, ROLNICY I...

Rolnictwo oraz potencjał gospodarczy, społeczny, kulturalny obszarów wiejskich to wielka wartość naszego regionu. Na lubelskiej wsi nie brakuje ludzi z pasją i pomysłami! Najlepsi zostali wybrani w konkursach „Nasz Sołtys 2025”, „Rolnik z Lubelskiego” i „EkoLubelskie”, organizowanych już od kilku lat przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego.

– Jak co roku dla mieszkańców obszarów wiejskich przygotowujemy konkursy, w których możemy wyłonić najlepszych rolników z Lubelszczyzny, wyróżnić ekologiczne gospodarstwo oraz nagrodzić przedsiębiorczego sołtysa z regionu. Mieszkańcy wyczekują tych konkursów, śledzą ich przebieg, co daje nam sygnał, że warto inwestować w nowoczesną wieś, która coraz bardziej kojarzy się z dobrym gospodarzeniem, dostatkiem i świadczy o sile naszego regionu – podkreśla wicemarszałek Marek Wojciechowski.

NASZ SOŁTYS

20 października w Lubelskim Centrum Konferencyjnym w Lublinie nagrodzono laureatów konkursu „Nasz Sołtys 2025”. Nagrody wręczyli marszałek Jarosław Stawiarski i wicemarszałek Marek Wojciechowski. W uroczystości uczestniczyły też: Ewa Szlachetkiewicz – dyrektor Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich UMWL oraz Renata Bielecka – radna Sejmiku Województwa Lubelskiego.

Konkurs stanowił doskonałą okazję do wyróżnienia i uhonorowania wyjątkowych osób, które oddają się pracy na rzecz swoich małych ojczyzn. Celem konkursu było dostrzeżenie najbardziej aktywnych sołtysów, zachęcenie do zaangażowania w inicjatywy służące rozwojowi sołectw, a także

podziękowanie za promowanie działalności dla dobra mieszkańców województwa.

W konkursie „Nasz Sołtys 2025”, skierowanym do najaktywniejszych liderów obszarów wiejskich, przyznano trzy nagrody oraz 10 wyróżnień. Laureatami nagród zostali: I miejsce – Józef Gałęzowski z sołectwa Wilkołaz Pierwszy, II miejsce – Maria Besztak z Babina, III miejsce – Joanna Stelmaszczuk z Piotrowic. Wśród wyróżnionych znaleźli się: Anna Gołąbek z sołectwa Śniadówka, Joanna Łubiarz z Panieńszczyzny, Krzysztof Bardak z Rudnika Drugiego, Anna Chachaj z Wielkopola, Karolina Tujaka z Woli Idzikowskiej, Agnieszka Krasucka ze Stoczka Kockiego, Joanna Wasilewska z Zemborzyc Tereszyńskich, Grzegorz Rekiel z Tarnawki Pierwszej, Elżbieta Kusyk z Pożarowa, Marek Fila z Borkowizny. – Sołtys to najniższy szczebel władzy wykonawczej, który pomaga organowi wykonawczemu w sprawnym

zarządzaniu gminą. Cieszą mnie statystyki, z których wynika, że około 30 procent sołtysów stanowią kobiety. Bez was, drogie Sołtyski i Sołtysi, administrowanie tysiącami małych miejscowości w Polsce byłoby bardzo trudne, dlatego dziękuję Wam za tę ciężką pracę oraz pomoc mieszkańcom i swoim małym ojczyznom – podkreślił marszałek Jarosław Stawiarski.

W procedurze konkursowej pod uwagę były brane takie aspekty działalności sołtysów jak m.in. wpływ podjętych zadań na integrację społeczności lokalnej, działalność społeczna i jej materialne rezultaty (np. poprawa infrastruktury komunalnej, wykorzystanie środków funduszu sołeckiego lub projekty inwestycyjne), współpraca z samorządem gminnym, dalsze plany związane z działalnością sołectwa czy aktywna reprezentacja gminy i swojego regionu oraz udział w konkursach obrazujących osiągnięcia. Na

zakończenie wydarzenia odbył się występ zespołu „Jak dawniej”, po którym uczestnicy mogli spróbować produktów tradycyjnych z Lubelszczyzny, wpisanych na Listę Produktów Tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

ROLNIK Z LUBELSKIEGO

27 października 2025 r. w Lubelskim Centrum Konferencyjnym poznaliśmy laureatów dwóch prestiżowych konkursów – „Rolnik z Lubelskiego” oraz „Ekolubelskie”. Nagrody wręczył wicemarszałek województwa Marek Wojciechowski. W uroczystości uczestniczyli też: Ewa Szałachwiej – dyrektor Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich UMWL oraz Janusz Bodziacki – radny Sejmiku Województwa Lubelskiego.

– Chcemy, aby laureaci tych konkursów stali się inspiracją dla innych w podejmowaniu praktyk rolnych opartych na zrównoważonym rozwoju – podkreślił wicemarszałek. Konkurs „Rolnik z Lubelskiego”, zorganizowany w tym roku już po raz szósty, promuje nowoczesne gospodarstwa, które umiejętnie łączą efektywną produkcję z troską o środowisko. Wyróżnieni rolnicy udowadniają, że poszanowanie dla tradycji może iść w parze z innowacyjnością.

W tym roku nagrody i wyróżnienia przyznano w czterech kategoriach: produkcja zwierzęca, produkcja roślinna, ogrodnictwo i sadownictwo oraz producent–przetwórcza. W kategorii produkcja zwierzęca nagrody otrzymali: Jerzy Trześniewski, Grzegorz Pszczółka i Arkadiusz Zaniewicz.

W kategorii produkcja roślinna nagrodzeni zostali: Janusz Skrzypek, Tomasz Szpakowski i Dominik Ciołek, a wśród wyróżnionych znaleźli się: Arkadiusz Zaniewicz, Karol Banach, Adam Szponar, Hubert Kicia, Damian Kołodziej, Tomasz Chlebek, Adam Bojarski. W kategorii ogrodnictwo i sadownictwo laureatami nagród zostali: Sebastian Huber, Michał Skorek, Elżbieta Buła, a wyróżnienia otrzymali Kamil Błaszczak i Tomasz Połec.

W kategorii producent–przetwórcza nagrody zdobyli: Kamil Psiuk, Jolanta Mazurkiewicz, Mateusz Maruszewski.

Lubelskie od lat należy do czołówki rolniczych regionów w Polsce. To właśnie tu dominują uprawy owoców miękkich – malin, porzeczek, truskawek, agrestu. Według danych GUS za rok 2024 lubelskie plantacje jagodowe zapewniły 32,2% krajowej produkcji tych owoców. Mimo trudnego roku w sadach i na polach Lubelskie to nadal ważne zagłębie sadownicze dostarczające owoców z drzew, głównie jabłek, śliwek i wiśni (79% krajowych zbiorów w 2024 r.).

Ważnymi sektorami gospodarki rolnej są uprawy zbóż podstawowych i mieszanek zbożowych, kukurydzy i rzepaku, a także buraków cukrowych i ziemniaków. Województwo lubelskie jest w krajowej czołówce pod

względem produkcji warzyw gruntowych (14,6% zbiorów krajowych w 2024 r.), w tym szczególnie: marchwi, buraków ćwikłowych, cebuli oraz gruntowych pomidorów i ogórków.

W regionie funkcjonuje ponad 153 tysiące gospodarstw rolnych, a średnia ich powierzchnia to 10 hektarów.

EKOLUBELSKIE 2025

Podczas uroczystości 27 października w Lubelskim Centrum Konferencyjnym nagrodzono również laureatów konkursu „EkoLubelskie 2025”. To najlepsze gospodarstwa ekologiczne, które produkują żywność w zgodzie z naturą i zasadami zrównoważonego rozwoju.

Laureatami konkursu zostali: Mateusz Umiński z Szarowoli, Krzysztof Wróbel z Masłomęcza, Gospodarstwo Rolne „Ekomania” ze Słatyna. Wyróżnienia otrzymali Robert

Janowski – Gospodarstwo „Pod Kasztanem” z Ludwinowa oraz Marcin Bednarz z Szarowoli. Rolnictwo ekologiczne to dziś jedna z najszybciej rozwijających się gałęzi branży rolno-przetwórczej. W województwie lubelskim mamy już ponad dwa tysiące certyfikowanych gospodarstw ekologicznych, co stawia nasz region w ścisłej krajowej czołówce. W całej Polsce jest ich ok. 26 tysięcy, a liczba ta stale rośnie. To produkcja najbardziej przyjazna środowisku, a dzięki naturalnym metodom upraw i hodowli rolnicy przyczyniają się do ochrony gleby, wody i zachowania bioróżnorodności.

– Od lat Urząd Marszałkowski prowadzi kampanie edukacyjne promujące rolnictwo ekologiczne i wspiera gospodarzy, którzy stawiają na naturę. Idea naszych konkursów nie kończy się na rozdaniu nagród, bo zależy nam, by inspirować i pokazywać, że lubelskie rolnictwo ma przyszłość, i to tę zieloną – podkreśla wicemarszałek Marek Wojciechowski.

Z KLASĄ I CHARAKTEREM

Międzynarodowy Dzień Kobiet Wiejskich miał w tym roku w naszym regionie bardzo uroczystą oprawę. Gospodarze województwa – marszałek Jarosław Stawiarski i wicemarszałek Marek Wojciechowski – gościli 320 par z blisko 90 Kół Gospodyń Wiejskich. Uroczystość odbyła się 23 października w Lubelskim Centrum Konferencyjnym.

Międzynarodowy Dzień Kobiet Wiejskich, ustanowiony przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w 2007 roku i obchodzony 15 października, ma na celu podkreślenie wkładu kobiet w rozwój obszarów wiejskich i ich zaangażowanie w aktywizację społeczności lokalnych, a w skali globalnej w walkę ze skrajnym ubóstwem, głodem i zmianami klimatycznymi.

– Drogie Panie, chcemy Wam dzisiaj serdecznie podziękować za wkład, jaki wnosicie w rozwój obszarów wiejskich. Życzę, abyście czuły dumę z tego, co robicie na co dzień, gdzie mieszkacie i gdzie realizujecie swoje marzenia. Jesteście pięknem naszej lubelskiej ziemi. Życzę Wam nieustannej energii w działaniu i kolejnych pięknych inicjatyw na rzecz swoich małych ojczyzn – powiedział marszałek Jarosław Stawiarski. Marszałkowie podziękowali paniom za ich zaangażowanie i wręczyli kwiaty. Podczas wydarzenia na scenie wystąpił zespół „Guzowianki”, znany z odkrywania i popularyzowania ludowej muzyki i folkloru. Głównym punktem spotkania był wykład Anny Męczyńskiej, jednej z najbardziej cenionych stylistek mody i kostiumografek w Polsce, zatytułowany „Jak budować wizerunek z klasą i charakterem”. Pani Anna tworzyła kolekcje garderoby dla bohaterki wielu przebojów polskiego kina i seriali telewizyjnych, m.in. „Rodzinka.pl”, „Prawo Agaty”, „Miłość na wybiegu”, „Śniadanie do łóżka”. Swoje doświadczenia opisała w książce „Figura jak z ekranu”. Na spotkaniu w LCK przekazała wiele cennych informacji na

temat postrzegania siebie i kształtowania swego wizerunku. Praktyczne rady, przekazane w atrakcyjny i emocjonalny sposób, zostaną z pewnością zapamiętane na długo.

AKTYWNE KGW

Na obszarach wiejskich najważniejszą rolę odgrywają Koła Gospodyń Wiejskich, które zrzeszają kobiety w różnym wieku. Kobiety z terenów wiejskich pełnią funkcje edukacyjne, integracyjne, towarzyskie, pielęgnują bogatą kulturę środowisk wiejskich, podtrzymują tradycje i zwyczaje związane z różnymi wydarzeniami. Często są pomysłodawcami i realizatorami wielu inicjatyw na terenach wiejskich. Dzięki temu społeczność wiejska powraca do wspólnych obrzędów i zwyczajów, tak jak to robiły dawniej nasze babcie. Kobiety z KGW coraz częściej stają się liderkami lokalnych społeczności. Ustawa o KGW kładzie nacisk na działalność społeczno-wychowawczą i oświatowo-kulturalną, jednak nie skupia się wyłącznie na tym. Gospodynie mogą także wszechstronnie wpływać na rozwój obszarów wiejskich czy wspierać przedsiębiorczość. Jeszcze do niedawna w polu zainteresowania kół leżały przede wszystkim kulinaria i rękodzieło, jednak coraz więcej z nich rozszerza zakres swojej aktywności. Często sięgają po unijne środki na cele koła, organizując wydarzenia aktywizujące lokalną społeczność lub podnoszące kompetencje osób z obszarów wiejskich.

SIŁA KULINARNYCH TRADYCJI

Jedną ze strategii Urzędu Marszałkowskiego jest wspieranie rozwoju i innowacyjności mieszkańców, a więc i członków Kół Gospodyń Wiejskich. Przykładem takich zadań jest organizacja różnego rodzaju wydarzeń i konkursów, które odbywają się dzięki wsparciu finansowemu Zarządu Województwa Lubelskiego.

Koła Gospodyń Wiejskich mają swój znaczący udział także w rejestrowaniu lubelskich specjałów na Liście Produktów Tradycyjnych, prowadzonej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Obecnie województwo lubelskie plasuje się na 1. miejscu w kraju pod względem liczby zarejestrowanych potraw i produktów na Ministerialnej Liście Produktów Tradycyjnych. Spośród 279 wyrobów wpisanych na tę listę z obszaru województwa lubelskiego figurują również te, o których wpis wnioskowały członkinie Kół Gospodyń Wiejskich – wyjątkowe potrawy staropolskiej kuchni, często przekazywane w domach ustnie z pokolenia na pokolenie.

W Polsce działa około 18 tys. Kół Gospodyń Wiejskich, które zrzeszają ponad 87 tys. kobiet. W województwie lubelskim mamy 1959 kół gospodyń, co plasuje nas na zaszczytnym 3. miejscu, zaraz po województwie wielkopolskim (2426 kół) i mazowieckim (2570 kół).

PROGRAM INTERREG NEXT POLSKA–UKRAINA 2021–2027

MOC SPRZĘTU, MOC PARTNERSTWA

Zdjęcie ilustracyjne, fot. Michał Lenart

Program Interreg NEXT Polska–Ukraina 2021–2027 stanowi jeden z ważniejszych instrumentów współpracy transgranicznej, wspierając działania na rzecz bezpieczeństwa. W regionie lubelskim realizowane są trzy projekty we współpracy z obwodami wołyńskim i rówieńskim, które przekładają się na modernizację wyposażenia oraz zacieśnianie współpracy.

W obliczu narastających problemów oraz skutków zmian klimatycznych kluczem do ich neutralizacji jest partnerstwo. Przesłanie leży u podstaw Programu Interreg NEXT Polska–Ukraina 2021–2027, który ma za zadanie wspieranie transgranicznych projektów wymagających współpracy partnerów z Polski i Ukrainy. Dotyczy to także straży pożarnej, gdzie partnerstwo to ma wymiar strategiczny, bowiem wspólne działania i wymiana doświadczeń pozwalają na wypracowanie jednolitych procedur i standardów reagowania, niezbędnych w sytuacjach niebezpiecznych i kryzysowych.

Zmiany klimatyczne, których skutkami są gwałtowne burze, powodzie i rozległe pożary spowodowane suszami, dotyczą nas coraz częściej. W obliczu tych wyzwań kluczowa jest skuteczność reagowania służb ratowniczych, która zależy od sprawnego systemu, nowoczesnych możliwości technicznych oraz właściwej koordynacji zarządzania. Program Interreg NEXT Polska–Ukraina 2021–2027 stanowi jeden z ważniejszych instrumentów współpracy transgranicznej, wspierając działania na rzecz bezpieczeństwa. W naszym regionie realizowane są trzy projekty we współpracy z obwodami wołyńskim i rówieńskim.

CLIMSAFE

Pierwszy projekt ClimSafe „Wspólna promocja i realizacja działań związanych z odpornością na zmiany klimatu – klęski żywiołowe i pożary” jest realizowany przez

Wojewódzką Komendę PSP w Lublinie we współpracy z Głównym Zarządem Państwowej Służby Ukrainy ds. Sytuacji Nadzwyczajnych w obwodzie wołyńskim. Projekt otrzymał dofinansowanie w wysokości ponad 2 mln EUR na zakup nowoczesnych wozów strażackich, wdrożenie systemów łączności radiowej, wspólne ćwiczenia transgraniczne oraz działania edukacyjne, co przełoży się na wyższy poziom bezpieczeństwa lokalnych społeczności.

FIREFIGHTERS

Kolejnym projektem jest Firefighters – „OSP na straży środowiska. Transgraniczne działania zapobiegające skutkom zmian klimatu”, realizowany przez Stowarzyszenie Samorządów Euroregionu Bug. Dofinansowanie w kwocie ponad 1,1 mln EUR jednostek OSP w 38 samorządach województwa lubelskiego i 16 samorządach obwodu rówieńskiego pozwoli na wyposażenie ich w nowoczesny sprzęt gaśniczy i ratowniczy. Projekt przewiduje także ćwiczenia w terenie, wymianę doświadczeń oraz opracowanie spójnych procedur ratowniczych, co jest krokiem w stronę ujednolicenia wspólnych działań na pograniczu.

FIREPROTECTION

Trzecim projektem jest FireProtection – „Wspólna współpraca na rzecz zwalczania pożarów oraz katastrof naturalnych na terenie powiatu hrubieszowskiego i obwodu

rówieńskiego”, realizowany przez gminy: Trzeszczany, Dołhobyczów, Hrubieszów, Mirce i Werbkowice.

Projekt został wsparty kwotą ponad 1,6 mln EUR. W rezultacie jednostki zostaną wyposażone w specjalistyczny sprzęt, co poprawi zarówno szybkość, jak i skuteczność reagowania na zagrożenia, natomiast szkolenia podniosą gotowość operacyjną strażaków.

Projekty wdrażane w ramach Programu Interreg NEXT Polska–Ukraina 2021–2027 sprawiają, że Lubelszczyzna staje się przykładem regionu, który skutecznie łączy zapobieganie zagrożeniom z nowoczesnym podejściem do ochrony klimatu oraz z budowaniem trwałych, międzynarodowych partnerstw.

Interreg Co-funded by the European Union
NEXT Poland – Ukraine

Regionalny Punkt Kontaktowy Programu Interreg NEXT Polska–Ukraina w Lublinie UMWL w Lublinie

ul. Artura Grottgera 4, 20-029 Lublin
e-mail: RPKLublin@lubelskie.pl, tel. +48 81 478 14 87

www.lubelskie.pl

Wspólny Sekretariat Programu Interreg NEXT Polska–Ukraina 2021–2027

Centrum Projektów Europejskich

ul. Puławska 180, 02-670 Warszawa
e-mail: js@pl-ua.eu, tel. +48 22 378 31 79
www.pl-ua.eu

INWESTYCJE W OCHRONĘ ZDROWIA

NOWOCZEŚNIEJSZE SZPITALE I KOMPLEKSOWA WSPÓŁPRACA

Nowoczesna gamma-kamera SPECT/CT w WSS im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Lublinie; fot. archiwum UMWL

W ostatnim czasie podpisano umowę na budowę nowego Oddziału Chorób Zakaźnych Dziecięcych w Lublinie, którego koszt wyniesie blisko 21 mln zł. Niemal 300 mln zł na kolejne inwestycje otrzymało Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej w ramach ministerialnego Funduszu Medycznego. Zwiększyła się również flota karetek Wojewódzkiego Pogotowia Ratunkowego SP ZOZ w Lublinie.

Bardzo potrzebną inwestycję, w tym modernizację i doposażenie Zakładu Medycyny Nuklearnej, zakończył Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Lublinie. Ten największy szpital regionu jest też sygnatariuszem listu intencyjnego o współpracy z Uniwersyteckim Szpitalem Klinicznym Nr 4, podpisanego także przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego i Uniwersytet Medyczny w Lublinie.

ODDZIAŁ CHOROBY ZAKAŻNYCH DZIECIĘCYCH

Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Lublinie rozpoczyna budowę Oddziału Chorób Zakaźnych Dziecięcych przy ul. Herberta 21. Koszt inwestycji wyniesie blisko 21 mln zł, a jego realizacja została zaplanowana na lata 2025–2026.

17 października br. w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego dyrektor szpitala Piotr Matej oraz członek zarządu firmy Adamietz Łukasz Kutyba podpisali umowę na budowę nowego obiektu. W wydarzeniu uczestniczył marszałek Jarosław Stawiarski. Projekt zakłada powstanie budynku o powierzchni około 1700 m² oraz przeniesienie oddziału,

dotychczas mieszczącego się przy ul. Bierneckiego 9.

– Przeniesienie oddziału z dotychczasowej lokalizacji jest podyktowane koniecznością rezygnacji z przestarzałej i kosztownej w utrzymaniu infrastruktury. Nowy obiekt zagwarantuje pacjentom oraz personelowi warunki leczenia i pracy w pełni zgodne z najnowszymi standardami medycznymi i wymogami sanitarno-epidemiologicznymi – mówi Piotr Matej, dyrektor WSS w Lublinie. Inwestycja jest zbieżna z ogólnokrajowymi priorytetami w zakresie polityki zdrowotnej, koncentrującymi się na rozbudowie infrastruktury do walki z chorobami zakaźnymi. Ma ona na celu efektywne przygotowanie regionalnego systemu ochrony zdrowia na potencjalne przyszłe wyzwania epidemiologiczne.

300 MILIONÓW DLA COZL

W Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej w ciągu najbliższych czterech lat powstanie ośrodek diagnostyczno-profilaktyczny. Koszt inwestycji to niemal 300 mln zł. Zostanie też przeprowadzona gruntowna modernizacja infrastruktury szpitalnej. Projekt „Budowa ośrodka diagnostyczno-profilaktycznego i modernizacja infrastruktury Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej

w Lublinie w celu poprawy dostępu i podniesienia jakości diagnostyki i leczenia onkologicznego w Województwie Lubelskim”, został wybrany w konkursie najlepszych projektów strategicznych placówek leczniczych, udzielających świadczenia opieki zdrowotnej w zakresie onkologii. Fundusz Medyczny przeznaczy na inwestycję 254,5 mln zł, a wkład własny z budżetu Województwa Lubelskiego wyniesie niemal 45 mln zł.

Dofinansowanie zostanie przeznaczone na budowę ośrodka diagnostyczno-profilaktycznego (cztery kondygnacje nadziemne i jedna podziemna) oraz na zakup kompleksowego wyposażenia. Utworzona zostanie także nowoczesna strefa komfortu dla pacjentów i ich rodzin.

W wyniku realizacji inwestycji znacznie zwiększą się możliwości diagnostyczne COZL. Dzięki zakupowi urządzenia PET-CT Centrum stanie się trzecim ośrodkiem w województwie lubelskim dysponującym taką metodą diagnostyczną. PET/CT stanowi połączenie dwóch badań: pozytonowej tomografii emisyjnej (PET) oraz tomografii komputerowej (CT). Po zlokalizowaniu ognisk choroby nowotworowej specjaliści są w stanie wdrożyć terapię celowaną, która precyzyjnie uderza w zmiany chorobowe. Dodatkowo zaplanowano zakup nowego aparatu RTG, dwóch aparatów USG,

tomografu komputerowego, rezonansu magnetycznego oraz mammografu, które znacznie zwiększą możliwości diagnostyczne zakładu diagnostyki obrazowej COZL. Zakupione zostanie także wyposażenie do 27 poradni specjalistycznych działających w COZL.

NOWOCZESNA GAMMA-KAMERA

Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Lublinie zakończył kompleksową modernizację i doposażenie Zakładu Medycyny Nuklearnej. Inwestycja o wartości ponad 4,4 mln zł, w całości sfinansowana z budżetu Województwa Lubelskiego, znacząco podnosi jakość i dostępność zaawansowanej diagnostyki dla pacjentów z regionu. Modernizacja objęła gruntowne odnowienie i dostosowanie pomieszczeń klinicznych, w tym specjalistycznego laboratorium przeznaczonego do pracy z radioaktywnymi substancjami, a także wzmocnienie osłon stałych i instalacji. Kluczowym elementem inwestycji było jednak doposażenie w najnowocześniejszą gamma-kamerę SPECT/CT (tomografia emisyjna pojedynczego fotonu ze zintegrowaną tomografią komputerową).

POROZUMIENIE O WSPÓŁPRACY

Czterech sygnatariuszy – Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, Uniwersytet Medyczny w Lublinie, Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego i Uniwersytecki Szpital Kliniczny Nr 4 – podpisało 30 września br. list intencyjny, którego celem jest zacieśnienie współpracy w obszarach opieki nad pacjentem, działalności dydaktycznej i naukowo-badawczej.

Jego głównym założeniem jest stworzenie efektywnego systemu, w którym pacjenci mają dostęp do szerokiego spektrum świadczeń, niezależnie od tego, w której z placówek znajdują się na początku swojej ścieżki leczenia.

Dzięki porozumieniu Wojewódzki Szpital Specjalistyczny przy al. Kraśnickiej i Uniwersytecki Szpital Kliniczny Nr 4 przy ul. Jaczewskiego będą mogły wzajemnie udostępniać sobie bazę łóżkową, infrastrukturę, sprzęt oraz specjalistyczną wiedzę. Uniwersytet Medyczny w Lublinie zyskuje dostęp do jednostek organizacyjnych Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego, co umożliwi realizację zadań dydaktycznych i badawczych w realnym środowisku klinicznym. Ta synergia ma przyczynić się do kształcenia przyszłych kadr medycznych na najwyższym poziomie oraz rozwijania innowacyjnych metod leczenia.

– Mówimy o dwóch największych szpitalach, w dodatku dwóch najbardziej aktywnych, więc ta konsolidacja może stać się jednym z elementów stabilizacji i znacznej poprawy opieki nad pacjentem. My również możemy w tych obszarach wiele zaoferować. Szpital pomaga nam w realizacji naszych potrzeb edukacyjnych, my za to aktywnie działamy w naszym centrum wsparcia badań klinicznych – mówił prof. dr hab. n. med. Wojciech Załuska, rektor Uniwersytetu Medycznego w Lublinie.

NOWE AMBULANSE

Marszałek Jarosław Stawiarski przekazał kluczyki do czterech nowych ambulansów, które będą w dyspozycji Wojewódzkiego Pogotowia Ratunkowego SP ZOZ w Lublinie. Pojazdy zasilą lubelskie Podstacje WPR Śródmieście i Felin oraz Filie Świdnik i Kraśnik.

Systematyczna wymiana ambulansów to jeden z priorytetów strategii Wojewódzkiego Pogotowia Ratunkowego. Celem inwestycji jest poprawa bezpieczeństwa pacjentów oraz zapewnienie odpowiednich warunków pracy zespołom ratownictwa medycznego.

Środki na zakup karetek w wysokości ponad 2,5 mln zł pochodzą z Wojewódzkiego Pogotowia Ratunkowego SP ZOZ w Lublinie.

Nowe ambulanse dla podstacji WPR w Lublinie oraz filii w Kraśniku i Świdniku, fot. Łukasz Frączek

Marszałek Jarosław Stawiarski i sygnatariusze listu intencyjnego o współpracy dwóch największych szpitali województwa, fot. archiwum UMWL

INWESTYCJA W LUDZI

Fundusze Europejskie
dla Lubelskiego 2021-2027Uroczyste wręczenie umów o dofinansowanie
w ramach Działania 8.5 Usługi społeczne oraz 8.8 Wsparcie rodziny i pieczy zastępczej

wartość projektów 87 105 240,33 zł

liczba projektów 44

liczba beneficjentów 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

liczba dzieci 1762

liczba osób 1762

liczba rodzin 1762

Ponad 87 mln zł to łączna wartość umów o dofinansowanie 44 projektów w zakresie włączenia społecznego realizowanych na terenie województwa lubelskiego. 7 listopada 2025 r. w Lubelskim Centrum Konferencyjnym w Lublinie Marszałek Województwa Lubelskiego Jarosław Stawiarski oraz Wicemarszałek Województwa Lubelskiego Piotr Bręś wręczyli te umowy Beneficjentom.

Umowy zostały zawarte w ramach Działania 8.5 Usługi społeczne oraz 8.8 Wsparcie rodziny i pieczy zastępczej programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021–2027. Dofinansowanie ze środków UE przekracza 74 mln zł, a wkład z Budżetu Państwa to 8,3 mln zł. – Dzięki Funduszom Europejskim powstanąienne domy pomocy, punkty wsparcia dla rodzin i świetlice środowiskowe. To inwestycja w ludzi, która poprawi jakość życia mieszkańców i wzmocni więzi społeczne – podkreślił marszałek Jarosław Stawiarski.

USŁUGI SPOŁECZNE

Uroczystość rozpoczęto wręczeniem 35 umów o dofinansowanie projektów z Działania 8.5 Usługi Społeczne o łącznej wartości około 80 mln zł, z czego dofinansowanie z UE to ponad 67 mln zł, a wkład Budżetu Państwa to prawie 8 mln zł.

Wśród Beneficjentów znalazły się m.in. gminy: Bychawa, Biszczka, Kłoczew, a także: Środowiskowy Dom Samopomocy w Kraśniku, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stoczku Łukowskim, Ośrodek Pomocy Społecznej w Janowie Lubelskim, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie, Fundacja Benedyktynski Zakątek w Puławach, Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Krok za krokiem” w Zamościu oraz Caritas Archidiecezji Lubelskiej. Wsparciem zostaną objęte osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunowie faktyczni. Realizowane będą m.in. usługi opiekuńcze i asystenckie. Projekty przewidują też szkolenia dla kadry świadczącej usługi społeczne oraz działania wspierające opiekunów – takie jak opieka wytchnieniowa, poradnictwo

psychologiczne czy warsztaty edukacyjne. Utworzonych zostanie 17 Dziennych Domów Pomocy w gminach: Bełżec, Biszczka, Bychawa, Janów Lubelski, Łaszczów, Łomazy, Piaszki, Puławy, Radzyń Podlaski, Serniki, Stanin, Stoczek Łukowski, Trzebieszów, Wilków, Wołyń, Wysokie, jak również Dzielny Dom Senior+, który powstanie w Grodysławicach w gminie Rachanie.

Dzięki realizacji projektów wsparcie opiekuńcze i asystenckie otrzyma 1762 osób, w tym 809 osób z niepełnosprawnościami, które skorzystają z usług świadczonych w lokalnych społecznościach. Z kolei 483 pracowników pomocy społecznej zdobędzie nowe kwalifikacje, co zwiększy ich szanse na aktywność zawodową i społeczną, a 632 opiekunów faktycznych otrzyma dedykowane wsparcie, odciążające ich w codziennych obowiązkach.

WSPARCIE RODZIN

W ramach Działania 8.8 Wsparcie rodziny i pieczy zastępczej wręczono 9 umów, których łączna wartość to niemal 8 mln zł, z czego prawie 7 mln zł stanowi dofinansowanie z UE, a wkład budżetu państwa to ponad 655 tys. zł.

Wśród Beneficjentów znalazły się m.in.: Centrum Usług Społecznych w Bełżycach, Centrum Usług Społecznych w Świdniku, Ośrodek Pomocy Społecznej w Janowie Lubelskim, Lubelski Ośrodek Samopomocy czy też Fundacja „SOS Ziemi Lubelskiej” z Lublina.

W ramach projektów Beneficjenci podejmą działania wspierające rodziny zagrożone ubóstwem. Projekt CUS w Bełżycach zakłada podniesienie kompetencji edukacyjnych dzieci i rodziców w rodzinach z niskim

dochodem, zamieszkujących na terenie gminy Bełżyce, poprzez zapewnienie dostępu do sprzętu komputerowego oraz organizację kursów on-line z zakresu cyberbezpieczeństwa, zarządzania budżetem domowym i zasad korzystania z Internetu. Fundacja „SOS Ziemi Lubelskiej” realizuje projekt polegający na łagodzeniu skutków społecznych ubóstwa poprzez działania integracyjne, aktywizacyjne i wspierające, skierowane do rodzin z dziećmi. Leśniowski Stowarzyszenie Oświatowo-Samorządowe wdroży projekt polegający na realizacji działań edukacyjnych, wychowawczych, profilaktycznych i terapeutycznych dla rodzin zagrożonych ubóstwem. W gminie Rachanie, w budynku Gminnego Ośrodka Kultury, utworzona zostanie świetlica środowiskowa wraz z Klubem dla Rodzin. Janów Lubelski podejmie działania integracyjno-aktywizacyjne i wspierające, skierowane do dzieci i rodzin z województwa lubelskiego, doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych, ubóstwa, wykluczenia społecznego i marginalizacji. Skorzystają z poradnictwa rodzinnego i specjalistycznego, wsparcia psychologiczno-edukacyjnego, warsztatów rodzicielskich, spotkań integracyjnych, międzypokoleniowych, rozwijania zainteresowań i integracji społecznej, a także wsparcia w edukacji poprzez organizowanie korepetycji. Dzięki realizacji projektów wsparciem zostaną objęte łącznie 467 osób, a 181 uzyska kwalifikacje do świadczenia usług w społeczności lokalnej. Dzieci i rodziny zagrożone ubóstwem będą miały szansę na poprawę jakości życia, relacji rodzinnych, wzmocniona zostanie integracja społeczna, dzieci zyskają możliwość poprawienia wyników w nauce, a rodzice poprawią swoje kompetencje wychowawcze.

INWESTYCJA W PRZEWOZACH KOLEJOWYCH NOWOCZESNY TABOR DLA LUBELSKIEGO

Cztery nowoczesne, elektryczne zespoły trakcyjne, wzbogacające kolejowy tabor regionu, dostarczy w najbliższych latach Przedsiębiorstwo H. Cegielski – Fabryka Pojazdów Szynowych Sp. z o.o. z Poznania. Inwestycja zostanie dofinansowana w ramach programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021–2027.

W uroczystym przekazaniu umowy 13 października 2025 r. w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie uczestniczyli: marszałek Jarosław Stawiarski i wicemarszałek Piotr Bręś oraz przedstawiciele Przedsiębiorstwa H. Cegielski – Fabryka Pojazdów Szynowych – Tomasz Zelwowiec, członek zarządu spółki pełniący obowiązki prezesa oraz Łukasz Szaranek, dyrektor sprzedaży pojazdów trakcyjnych. Całkowita wartość projektu to ponad 194 mln zł, z czego środki unijne stanowią przeszło 116 mln zł, a wkład samorządu sięga 78 mln zł. Zadanie jest realizowane w ramach projektu Województwa Lubelskiego pn. „Zakup nowoczesnego bezemisyjnego taboru kolejowego wyposażonego w urządzenia pokładowe ERTMS” w ramach Działania 6.2 Kolejowy transport zbiorowy programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021–2027.

INWESTYCJA W PRZYSZŁOŚĆ

Zakup nowoczesnych, elektrycznych zespołów trakcyjnych (EZT) to kolejny krok w kierunku usprawnienia regionalnego transportu kolejowego. Projekt będzie realizowany do 31 grudnia 2029 r.

– Cztery nowoczesne elektryczne zespoły trakcyjne to tabor, który nie zastąpi dotychczasowych jednostek, lecz rozszerzy naszą ofertę przewozową, umożliwiając sprawną komunikację zarówno w obrębie województwa, jak i w połączeniach z sąsiednimi regionami – mazowieckim i podkarpackim. Transport kolejowy ma tę przewagę, że jest niskoemisyjny, ekologiczny i bezpieczny, dlatego tak nam zależy na zmianie myślenia o kolei regionalnej i zachęceniu mieszkańców województwa do wybierania tego sposobu lokomocji – podkreślił marszałek Jarosław Stawiarski.

Projekt jest komplementarny wobec wcześniejszych inwestycji współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, które miały na celu poprawę jakości przewozów pasażerskich oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej regionu. – To kolejny istotny krok w celu zapewnienia pasażerom

oczekiwanego standardu podróży. Obok realizacji projektów infrastrukturalnych w ramach Programu Kolej+ to jedno z największych wyzwań, które stoi przed nami w zakresie zapewnienia dostępności transportowej regionu – dodał wicemarszałek Piotr Bręś.

KOMFORT, DOSTĘPNOŚĆ I EKOLOGIA

Zakupione w ramach projektu EZT będą spełniać najwyższe standardy techniczne, bezpieczeństwa i ekologii, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa krajowego i unijnego. Nowy tabor będzie odpowiadał wymaganiom interoperacyjności kolei, co oznacza możliwość wykorzystania go na

różnych liniach kolejowych, bez ograniczeń technicznych.

EZT będą wyposażone m.in. w: nowoczesne, energooszczędne zespoły napędowe umożliwiające jazdę z prędkością do 160 km/h; pełny monitoring wewnętrzny i zewnętrzny; klimatyzację; system informacji pasażerskiej; zamknięty system nowoczesnych toalet; udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami i o ograniczonej zdolności ruchowej (rampy, pochylnie, specjalne miejsca); przestrzeń dla rowerzystów. Będą też miały dostęp do Wi-Fi, gniazdka i ładowarki USB.

Każdy z zakupionych pojazdów będzie dysponował 176 miejscami siedzącymi. Szacuje się, że z czterech nowych jednostek kolejowego taboru pasażerskiego skorzysta rocznie niemal 340 tys. osób.

Województwo lubelskie posiada obecnie 14 sztuk Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych, w tym, pięć EN57AL (pojazdy po modernizacji EN57) oraz dziewięć EN98A (Impuls 2 produkcji Nawag – dostawa w 2021 r.). Oprócz tego Województwo Lubelskie jest właścicielem 13 sztuk pojazdów o napędzie spalinowym. W 2024 roku w województwie lubelskim podróżowało koleją 3 143 879 osób.

Marszałek Jarosław Stawiarski, wicemarszałek Piotr Bręś i przedstawiciele firmy H. Cegielski z Poznania, fot. Łukasz Frączek

WSPÓŁPRACA I NOWE PERSPEKTYWY

Po raz piątą branża turystyczna Lubelszczyzny spotkała się na Lubelskim Forum Turystyki. Wydarzenie odbyło się w dniach 28–29 października 2025 r. w Nałęczowie i miało rekordową frekwencję ponad 300 osób. To najlepiej pokazuje dużą potrzebę dialogu i integracji środowiska.

Organizatorem V Lubelskiego Forum Turystyki był Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego – Departament Promocji, Sportu i Turystyki, a partnerami: Lubelska Regionalna Organizacja Turystyczna oraz Lokalna Organizacja Turystyczna „Kraina Lesowych Wąwozów”. W gościnnym Arche Nałęczów dawne Sanatorium Milicyjne zgromadzili się przedsiębiorcy, samorządowcy, eksperci i przedstawiciele organizacji i stowarzyszeń turystycznych, by rozmawiać o współpracy, wyzwaniach i rozwoju regionu.

STAWIAMY NA ROZWÓJ

Dotychczasowe cztery edycje wydarzenia odbywały się w Lublinie. Przeniesienie Forum do nowej lokalizacji w Nałęczowie ma na celu podkreślenie dużego i różnicowanego potencjału regionu. Dzięki takiemu „wyjściu” poza stolicę województwa możemy jeszcze lepiej poznawać ten potencjał, prezentować dobre praktyki i budować mocniejsze więzi w branży.

– Branża turystyczna jest dla nas niezwykle istotna. To jedna z gałęzi gospodarki, która bezpośrednio buduje PKB naszego województwa. Stawiamy na rozwój turystyki,

angażujemy się w nowe projekty i myślimy już o kolejnych, aby stale podnosić atrakcyjność naszego regionu – podkreślał Jarosław Kwasek, Członek Zarządu Województwa Lubelskiego. – Chcemy zintegrować branżę, dać im miejsce do spotkania, rozmów, wymiany doświadczeń, pokazywać nowe kierunki i ułatwiać rozwój.

Warto zaznaczyć, że według szacunków Światowej Rady Podróży i Turystyki (WTTC) wartość usług turystycznych w Polsce może w tym roku sięgnąć nawet 165 mld zł, dając 4,4% PKB i generując ponad 900 tys. miejsc pracy. I jest to trend rosnący. W całej UE branża turystyczna wypracowuje bowiem już ponad 10% PKB, a wartość usług turystycznych wynosi 1,8 bln euro.

O planowanych i proponowanych zmianach w regulacjach turystycznych na poziomie krajowym i UE mówił w Lublinie dr Dominik Borek z Departamentu Turystyki w Ministerstwie Sportu i Turystyki, który odczytał też list od Sekretarza Stanu w MSiT Ireneusza Rasia.

Dużą dawkę wiedzy o możliwościach finansowania projektów turystycznych w ramach programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021–2027 przekazał Marek Neckier, dyrektor Lubelskiej Agencji Wspierania Przedsiębiorczości.

ODWAGA I ZROZUMIENIE TURYSTY

Uczestnicy Forum dowiedzieli się, jak ważna jest odwaga w podejmowaniu innowacyjnych działań. Natalia Niemiec, prelegentka znana z budowania relacji i inicjatyw transgranicznych, przekonywała do wyjścia poza schematy. – Nie można się bać, bo może wymyślimy coś nowego, czego nie było wcześniej na rynku – inspirowała, podkreślając, że pasja i śmiałość w działaniu często są kluczem do sukcesu.

Z kolei Marek Rak, współzałożyciel Winnicy Kazimierskie Wzgórza, skoncentrował się na kluczowej roli klienta. Mówił o tym, jak ważne jest dobre zrozumienie oczekiwań, żeby precyzyjnie dostroić ofertę pod wymagania konkretnych grup docelowych, gwarantując autentyczne i niezapomniane doświadczenia.

Temat zrównoważonej turystyki nie jest już tylko chwilowym trendem – coraz więcej osób mówi o niej i działa w tym kierunku. Ale czy potrafimy te działania zmierzyć? – mówiła podczas Forum Dorota Skwarek. Jej słowa dobrze oddają ton całego wydarzenia: otwartość na dialog, eksperymentowanie z nowymi formułami i gotowość na zmiany.

Wyróżniający się panel dyskusyjny, przygotowany przez Lubelską Regionalną Organizację Turystyczną pn. „Siła partnerstwa w turystyce – wspólna marka, wspólny sukces”, zgromadził ekspertów i praktyków, którzy jednogłośnie twierdzili, że konkurencja może przejść w partnerstwo, a wspólna marka regionu zaczyna się od współdziałania.

MIĘDZYNARODOWE HORYZONTY

Podczas V Lubelskiego Forum Turystyki gościliśmy również przedstawicieli Airport Agency – twórcy CONNECT Route Development Forum (CONNECT Aviation) – którzy są w trakcie przygotowań do międzynarodowego kongresu branży lotniczej w Lublinie. Wydarzenie to odbędzie się w lutym 2026 r. w Lubelskim Centrum Konferencyjnym. CONNECT Aviation 2026 to niezależne forum rozwoju siatki połączeń lotniczych, które zapewnia portom lotniczym ramy dla rozwoju ich działalności handlowej z liniami lotniczymi wszystkich typów: krajowymi, regionalnymi, biznesowymi, czarterowymi i tanimi przewoźnikami. Do stolicy województwa lubelskiego zjedzie co najmniej 800 przedstawicieli branży lotniczej z ponad 65 krajów. Dzięki tak dużemu międzynarodowemu wydarzeniu mamy szansę pokazać biznesowy i turystyczny potencjał miasta i regionu.

LUBELSKA GALA TURYSTYKI

Forum to także czas świętowania branży – oficjalny program pierwszego dnia zakończyła Lubelska Gala Turystyki, podczas której rozstrzygnięto Konkurs na Najlepszy Produkt Turystyczny Województwa Lubelskiego 2025. Była to już 15. edycja konkursu. Spośród 44 zgłoszonych produktów kapituła wyłoniła laureatów pięciu wyróżnień i trzech nagród. Przyznano też nagrodę internautów, a jedną z turystycznych atrakcji rekomendowano do Złotego Certyfikatu Polskiej Organizacji Turystyki. Wyróżnienia otrzymały: Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym, Łubinowe Wzgórze – Ajurwedyjski Resort w Łąkach, Retro Meleks – Podróż po Nałęczowie i Wąwolnicy, Festiwal Oręża Polskiego w Janowie Lubelskim oraz Chmielaki Krasnostawskie w Krasnymstawie. Laureatami nagród zostały: I miejsce – Arche Nałęczów dawne Sanatorium Milicyjne w Nałęczowie, II miejsce – Pensjonat Uroczysko Zaborek w Janowie Podlaskim, III miejsce – Międzynarodowe Dni Jakuba Wędrowczycha w Wojsławicach, nagroda internautów – Retro Meleks – Podróż po Nałęczowie i Wąwolnicy. Do Złotego Certyfikatu POT zarekomendowano Rodzinny Park Tematyczny „Magiczne Ogrody” w Trzciankach.

WARSZTATY

W drugim dniu Forum odbyły się dwa praktyczne warsztaty, z udziałem 80 osób, poświęcone narzędziom cyfrowym, w tym wykorzystaniu sztucznej inteligencji oraz tworzeniu angażujących treści w mediach społecznościowych. Oba szkolenia pokazały, jak nowoczesne technologie mogą wspierać branżę turystyczną i efektywnie komunikować unikalny potencjał Lubelszczyzny w nowoczesnym świecie.

PODSUMOWANIE

V Lubelskie Forum Turystyki w Nałęczowie udowodniło, że branża turystyczna regionu ma dużą moc, ale tylko wspólne działanie pozwala ją aktywować. Wysoka frekwencja, ciekawe panele dyskusyjne, potrzebne praktyczne warsztaty – wszystko to tworzy oczekiwaną jakość spotkań turystycznych w regionie. Zmiana lokalizacji Forum na Nałęczów pokazała, że najważniejsze nie jest miejsce wydarzenia, ale ludzie, którzy się tam spotykają, i z którymi zaczynają się wspólne pomysły i projekty. Wiele dyskusji podczas paneli skupiło się na jednym wspólnym wniosku: bez współpracy i wzajemnego zaufania nie osiągniemy zamierzonych celów. Razem można więcej – i właśnie to hasło przyświecało tegorocznemu Forum.

Joanna Opiela-Basińska

Laureaci nagród w konkursie „Turystyczny Produkt Roku 2025” oraz członek ZWL Marcin Szewczak i prezes LROT Karol Łukasik, fot. Michał Lenart

LUBELSKIE CYBERBEZPIECZNE

TECH Crunch Disrupt

Konferencja „Lubelskie Cyberbezpieczne”, zorganizowana przez Województwo Lubelskie, Centralne Biuro Zwalczania Cyberprzestępczości, Lubelskie Centrum Innowacji i Technologii oraz Lubelskie Centrum Konferencyjne, to odpowiedź na rosnące znaczenie bezpieczeństwa cyfrowego oraz chęć przeciwdziałania coraz bardziej złożonym cyberzagrożeniom.

W wydarzeniu, które odbyło się 16 października br., uczestniczył Wicemarszałek Województwa Lubelskiego Piotr Breś. – Bardzo się cieszę, że możemy ściśle współpracować ze służbami i wypracować rozwiązania poprawiające naszą infrastrukturę krytyczną czy chroniące nas przed atakami hakerskimi. To temat szczególnie nam bliski, jako że jesteśmy województwem przygranicznym. Potrzebne są rozmowy o naszym bezpieczeństwie, również w zakresie cyfrowym – podkreślił wicemarszałek.

Cyberprzestępczość w samorządach to rosnące zagrożenie dla jednostek samorządu terytorialnego, które dotyka systemy informacyjne, wrażliwe dane mieszkańców i ciągłość świadczenia usług. Konferencja miała zwiększyć świadomość na temat zagrożeń związanych z cyberprzestrzenią oraz działań na rzecz bardziej świadomego i odpowiedzialnego poruszania się w sieci.

W wydarzeniu wzięli udział eksperci z: CERT Polska, Lubelskiego Centrum Innowacji i Technologii w Lublinie, BLIK, OLX, Allegro, Komisji Nadzoru Finansowego, a także wykładowcy z Politechniki Lubelskiej. Dzięki panelom dyskusyjnym możliwa była wymiana wiedzy i doświadczeń między administracją publiczną, służbami mundurowymi, ekspertami technologicznymi oraz instytucjami finansowymi. Podczas konferencji prelegenci poruszyli kluczowe zagadnienia związane z aktualnymi i przyszłymi zagrożeniami w cyberprzestrzeni. Wśród tematów pojawiły się m.in. najlepsze praktyki z zakresu cyberbezpieczeństwa, oszustwa finansowe, bezpieczeństwo podczas płatności mobilnych, zagrożenia związane z zakupami na serwisach aukcyjnych i inne.

Delegacja z Województwa Lubelskiego w dniach 27–29 października br. wzięła udział w jednej z najważniejszych konferencji technologicznych na świecie: TechCrunch Disrupt w San Francisco. Wydarzenie zgromadziło liderów technologii, inwestorów venture capital oraz startupy z całego świata.

Województwo Lubelskie podczas misji gospodarczej połączonej z uczestnictwem w konferencji reprezentowali: Piotr Breś – Wicemarszałek Województwa Lubelskiego, Elwira Lorenz – Dyrektor Departamentu Gospodarki UMWL, Jacek Żak – Dyrektor Departamentu Promocji, Sportu i Turystyki oraz ośmiu przedsiębiorców z następujących firm: Agencja Reklamowa Cumulus Jan Matysik, Bizky PL 1 Sp. z o.o., Caasual Przemysław Rudnik, Grawart Magdalena Fabrowska-Zubrzycka, HTE Prosta S.A., Peltone Sp. z o.o., Whimsy Jakub Kania, BrandKing Karol Sidorowski.

– Nasza obecność na tym globalnym forum w San Francisco to strategiczny krok. Wierzę, że przyszłość Lubelszczyzny opiera się na wiedzy i innowacji. Poprzez takie działania otwieramy naszym przedsiębiorcom drzwi do globalnej konkurencji – podsumował wicemarszałek Piotr Breś.

Konferencja stanowi kluczową platformę dla innowatorów i przedsiębiorców, umożliwiającą prezentację przełomowych pomysłów, nawiązywanie strategicznych kontaktów biznesowych oraz zdobywanie wiedzy na temat najnowszych trendów w branży technologicznej. Podczas targów, oprócz prestiżowego konkursu Startup Battlefield 200, odbyło się ponad 250 sesji i warsztatów, podzielonych na kluczowe sceny tematyczne – od sztucznej inteligencji i nowoczesnych technologii komputerowych, po fintech, inwestycje i transformację cyfrową w biznesie.

Wyjazd zrealizowano w ramach projektu „Marketing Gospodarczy Województwa Lubelskiego III”, współfinansowanego ze środków programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021–2027, Priorytet II Transformacja gospodarcza i cyfrowa regionu, Działanie 2.7 Lubelskie MŚP na rynkach zagranicznych.

Lubelskiej delegacji przewodził wicemarszałek Piotr Breś, fot. archiwum UMWL

PREMIERA W OPERZE LUBELSKIEJ

„HALKA”

W ROKU
1000-LECIA

Premierą najstynniejszej polskiej opery Lubelskie wpisało się mocnym akcentem w obchody 1000-lecia koronacji Bolesława Chrobrego na króla Polski, a honorowy patronat nad spektaklami premierowymi – które odbyły się 24 i 25 października – objęła Pierwsza Dama, Marta Nawrocka. Kolejne spektakle „Halki” odbyły się 22 i 23 listopada w Sali Operowej Centrum Spotkania Kultur.

- Wystawienie tego symbolicznego dla polskiej kultury dzieła w roku jubileuszu nabiera szczególnego wymiaru. To hołd dla naszej historii i tradycji, a jednocześnie świadectwo niezmiennej siły przekazu sztuki Moniuszki – mówiła przed premierą Kamila Lendzion, dyrektor Opery Lubelskiej, która zaprosiła do realizacji „Halki” wybitnych twórców.

Za reżyserię odpowiada Jarosław Kilian, twórca teatralny i operowy, wieloletni dziekan Wydziału Reżyserii Akademii Teatralnej w Warszawie, pedagog w Collegium Civitas oraz wykładowca Pontificia Università San Tommaso d'Aquino – Angelicum w Rzymie. Inscenizacja „Halki” w Operze Lubelskiej

porusza muzyką i dramatyczną historią, a także zachwyca warstwą wizualną. Autorem scenografii – symbolicznej, ale znakomicie akcentującej miejsca, w których rozgrywa się akcja – jest Marek Chowaniec, który dał się już poznać melomanom w czasie udanej premiery Opery Lubelskiej „Don Giovanniego” Mozarta. Kostiumy są dziełem Agaty Uchman – artystki znanej z niekonwencjonalnego podejścia do sztuki scenicznej i imponującego dorobku. Za choreografię odpowiada Iwona Runowska – doświadczona twórczyni, która jest autorką choreografii do wielu spektakli dramatycznych i operowych na scenach całej Polski. Kierownictwo muzyczne objął dobrze znany

lubelskiej publiczności Vincent Kozlovsky, należący do czołowych dyrygentów młodego pokolenia, absolwent dyrygentury symfoniczno-operowej Akademii Muzycznej w Krakowie, a także mistrzowskich kursów w Mediolanie, Sienie, Lucernie.

W premierowym spektaklu „Halki” 25 października 2025 r., który oglądała Małżonka Prezydenta RP Marta Nawrocka, wystąpili: Aleksandra Łaska (Halka), Szymon Mechliński (Janusz), Adrian Domarecki (Jontek), Joanna Nawrot-Maciejowska (Zofia), Piotr Chwedorowicz (Dziemba), Piotr Maciejowski (Góral), Dariusz Machaj (Stolnik). Solistom towarzyszyły chór, balet i orkiestra Opery Lubelskiej pod dyрекcją Vincenta Kozlovsky'ego.

Scena zbiorowa z góralskim śpiewem i tańcem, fot. Łukasz Frączek

Pierwsze warsztaty z ceramiki w pracowni Cztery Fajerkki. fot. Krzysztof Wasilczyk

OTWARCIE PRACOWNI ARTYSTYCZNEJ W SKANSENIE

WARSZTATY NA „CZTERY FAJERKI”

Pracownia artystyczna „Cztery Fajerkki”, otworzona uroczystie 24 października br. w Muzeum Wsi Lubelskiej, to świetnie zaaranżowana przestrzeń twórcza, w której realizowane będą różnorodne warsztaty z zakresu sztuki i rzemiosła tradycyjnego. Pracownia funkcjonować będzie pod hasłem: „Tradycja inspirowała do twórczości”.

Misją Muzeum Wsi Lubelskiej w Lublinie jest nie tylko gromadzenie, ochrona i popularyzowanie dziedzictwa kultury materialnej i niematerialnej Lubelszczyzny, ale także prowadzenie działalności edukacyjnej. Dzięki „Czterem Fajerkom” zdecydowanie poszerzy się oferta warsztatowa skansenu (instytucja zaprasza do obserwowania oferty, która na bieżąco będzie aktualizowana), a unikalne wnętrza pracowni będą dodatkowym doznaniem artystycznym dla uczestników zajęć.

UROCZYSTE OTWARCIE

Oficjalnego otwarcia pracowni dokonali szefowie Muzeum Wsi Lubelskiej – dyrektor Bartłomiej Bałaban i jego zastępcy Wiesław Szajewski oraz Wojciech Cioczek (pomysłodawca nowej aranżacji wnętrza). Samorząd Województwa Lubelskiego reprezentował Janusz Wawerski, dyrektor Kancelarii Sejmu WL.

Po symbolicznym rozbiciu glinianego naczynia, inauguracyjnym działaniem nowej przestrzeni, odbyły się pierwsze warsztaty ceramiczne.

Przestrzeń „Czterech Fajerek” nie tylko wyróżnia się wyjątkowym klimatem, lecz także podkreśla ideę kreatywnego korzystania z dostępnych zasobów. Wnętrze pracowni zostało bowiem przygotowane przez Elżbietę Mysłowską oraz Szymona Kryńskiego,

pracowników działu konserwacyjno-budowlanego skansenu, którzy wykorzystali wiele materiałów z odzysku i recyklingu, nadając im nowe zastosowanie.

PIERWSZE WARSZTATY

Pierwsze zajęcia kreatywne dla odwiedzających skansen odbyły się 25 i 26 października br. Ich uczestnicy poznawali tajniki ceramiki pod okiem Joanny Kowalskiej-Wolszczak, lubelskiej artystki prowadzącej od ponad 20 lat pracownię „Żywioty ziemi”. Warsztaty ceramiczne rozpoczęły się w muzealnej chałupie z Urzędowa, gdzie uczestnicy mogli wysłuchać opowieści o dawnym garniarstwie i jego mistrzach oraz zobaczyć wiele glinianych naczyń i przedmiotów

codziennego użytku o niepowtarzalnym uroku i formie. Po takim wprowadzeniu przyszedł czas na praktyczne zajęcia w pracowni „Cztery Fajerkki”. Muzeum Wsi Lubelskiej zaprasza pasjonatów rękodziela na cykliczne zajęcia artystyczne pn. „Tradycja inspirowała do twórczości” oraz szkolenia z tradycyjnego rzemiosła.

Najmłodsi mogą również, pod okiem pracownika skansenu, odwiedzić zwierzęta gospodarskie mieszkające w muzealnych zagrodach, m.in. konie, krowy, kozy, a także gęsi i kaczki. Spotkanie z przedstawicielami żywego inwentarza to dla dzieci duże przeżycie i wzbogacenie obrazu życia typowego dla dawnej wsi.

Dorota Marciniuk-Gołąb

Warsztaty realizowane w lubelskim skansenie (w ramach stałej oferty działu edukacji i promocji MWL):

- Biżuteria odpustowa
- Kwiaty z bibuły
- Mereżki i ażury
- Pająk ludowy
- Pisanki batikowe
- Pisanki wydrapywanki
- Światy z opłatka
- Tradycyjne ozdoby choinkowe
- Wprowadzenie w świat ikon
- Wycinanka firanka

Osoba do kontaktu: Violetta Dryło
tel.: 81 533 85 13 wew. 35,
e-mail: pracownia@skansen.lublin.pl

DAWNE ŚWIĄTECZNE ZWYCZAJE LUBELSZCZYZNY

RÓŻNE
OBLICZA
KOŁĘDOWANIA

Kultura ludowa Lubelszczyzny zaskakuje bogactwem i różnorodnością. Takim jest zwyczaj kołędowania, który na lubelskiej wsi był obecny pod wieloma postaciami. Szczególnie popularne było chodzenie z szopką, kozą czy z gwiazdą. W wielu miejscach odgrywano widowiskowe „Herody”, w innych „dunajowano”, a w jeszcze innych na długich ligawach otrąbiano adwent, wzywając na poranne roraty.

Franciszek Iwaniak – szopkarz z Żulina, gm. Lopiennik Górny, fot. S. Aleksandrowicz, lata 70. XX w., archiwum MWL

Każdy z tych zwyczajów miał swoją tradycję, symbolikę i z reguły wymiar sakralny. A kołędowanie, niezależnie od formy, wiązało się z zapewnieniem dla odwiedzanych domostw urodzaju i błogostawieństwa.

BOŻONARODZENIOWE
SZOPKI

Na Lubelszczyźnie istniało wiele obrzędów związanych z zimowymi świętami, jednak szereg z nich już zanikło. Te, które pozostały, też niestety spotykane są coraz rzadziej. Niezmiennie jednak w kościołach do dziś spotkamy ustawione przy ołtarzach nieruchome szopki, a często są to również stajenki z żywymi zwierzętami, organizowane na kościelnych placach.

Szopka to, zaraz po bożonarodzeniowym drzewku, najbardziej wyczekiwany, szczególnie przez dzieci, symbol narodzenia Jezusa. Tradycja sięga średniowiecza, a za jej twórcę uważa się św. Franciszka z Asyżu, który w 1223 r. zbudował pierwszą szopkę z żywymi zwierzętami.

CHODZENIE Z SZOPKĄ

Zwyczaj wykonywania i obnoszenia szopki po okolicznych domach był powszechny w regionie aż do czasów II wojny światowej. Kołędowano od 25 grudnia aż do 2 lutego (czyli od Bożego Narodzenia do święta MB Gromniczej). Szopkarzami byli zawsze mężczyźni lub nastoletni chłopcy, którzy w zamian za przedstawienie otrzymywali smakołyki czy drobne podarki.

Rozpoczynano najczęściej kolędą „Wśród nocnej ciszy” lub „W żłobie leży”, po której szopkę ustawiano na krześle, gaszono lampę, a szopkarz zapalał świece wewnątrz szopki. Wtedy rozpoczynało się przedstawienie, które kończyło się zebraniem datków. Szopka wiejska była najczęściej drewnianą skrzynką, symbolizującą stajenkę, z daszkiem, którego szczyt zdobiła nieruchoma gwiazda. Wnętrze było skromne, bez dekoracji części, na której prezentowano

wysuwane figurki. Jedynie w części przedstawiającej narodzenie Jezusa znajdował się niewielki żłóbek i nieruchome figurki Świętej Rodziny.

Typowa szopka lubelska nawiązywała do budowy miejskiej – z przodu najczęściej posiadała trzy poddasza i scenę na lalki, a z tyłu przypominała wieżę z kopułą. Z zachowanych informacji wynika, że na scenę wprowadzano nawet do 35 postaci. Typowe też było towarzyszenie skrzypiec i harmonii.

Tradycyjna szopka w kościele z Matczyna w lubelskim skansenie, fot. Krzysztof Wasilczyk

CHODZENIE ZE ZWIERZĘTAMI

Na Lubelszczyźnie była to jedna z najstarszych form kolędowania, znana jeszcze przed II wojną światową. Żywego konia, byka, jałowkę, owcę albo barana przystrojano w kolorowe wstążki i kwiaty z bibuły. Gdy zwierzę napaskudziło w izbie, mówiono, że przyniesie to szczęście na cały rok. Znany był także zwyczaj chodzenia z kozą, którą przedstawiał chłopiec nakryty płachtą i trzymający w ręku kij z łbem kozy. Mógł poruszać jej dolną szczęką za pomocą sznurka. Do zadań kozy należało zaczepianie dziewcząt i zabawianie oglądających.

CHODZENIE Z GWIAZDĄ

Kolędowanie z ogromną gwiazdą polegało na śpiewaniu przez grupę chłopców (współcześnie także dziewcząt) kolęd. W podziękowaniu gospodarze składali kolędnikom podarki – pieniądze, jajka lub ciasto. Wykonanie gwiazdy wiązało się z długim przygotowaniem. Na terenach Białej Podlaskiej m.in. wykorzystywano gałęzie kruszyny, z których przygotowywano ramiona ozdobiane następnie bibułą, a na końcach ramion umieszczano bibułowe „pompony”.

Brodacz ze Sławatycz, fot. Damian Pankowicz

SZCZODROWANIE

Popularny zwyczaj szczodrowania polegał na śpiewaniu kolęd, najpierw przed domem gospodarza, a jeśli ten grupę zaprosił do środka, dokończeniu występu w domu. Szczodrowano, czyli życzo szczęścia, pomysłowości i urodzaju, w dniu św. Szczepana, w Nowy Rok lub wigilię Trzech Króli. Kolędników obdarowywano szczodrakami – specjalnie wypiekany na tę okazję rogami. Szczodroki karczmiskie są jedną z potraw wpisanych na ministerialną Listę Produktów Tradycyjnych, a zwyczaj chodzenia po „szczodrokach” w Karczmiskach został wpisany na Krajową Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego.

fot. archiwum UMWL

BRODACZE ZE SŁAWATYCZ

Zwyczaj występujący jedynie w Sławatyczach nad Bugiem, należy do typowego kolędowania noworocznego (nie śpiewa się pieśni bożonarodzeniowych). Za brodaczy przebierali się kawalerowie. Zakładali kożuchy włosom na zewnątrz, a na skórzane maski naklejali długie wąsy i brodę – symbol doświadczenia i dostojności. Głowę zdobiła wysoka, stożkowata czapka, przystrojona kolorowymi kwiatkami i wstążkami z bibuły. Brodacz, chodząc po ulicach, wydają z siebie nieartykułowane dźwięki w postaci pomruków i pohukiwania – nie mówią, aby nie zdradzić swojej tożsamości. Tradycyjną częścią pochodu jest „branie na chocki”, czyli łapanie i podrzucanie dziewcząt. Jeżeli panna zostanie „wzięta na chocki”, oznacza to, że w przyszłym roku wyjdzie za mąż.

HERODY

Spektakl „Herody” był w regionie lubelskim najpopularniejszym widowiskiem bożonarodzeniowym, związanym ze zbrodnią i śmiercią Heroda. Głównymi postaciami spektaklu byli: król Herod, Żyd, śmierć, feldmarszałek, żołnierze (na ogół 4), diabeł i anioł. Spektakl należał do najdłuższych form kolędowania. Przygotowania rozpoczynano już w adwencie, kiedy to uczono się ról i wykonywano bogato zdobione stroje. Podstawowym wątkiem dramatycznym była zbrodnia króla Heroda i jego śmierć.

DUNAJOWANIE

Choć zwyczaj dunajowania jest wpisany na Krajową Listę Niematerialnego Dziedzictwa, nie był powszechnie znany. Występował w okolicach Biłgoraja. Chodzenie po dunaju jest tradycją bardzo dawną – nawet 300- lub 400-letnią. Zwyczaj polegał na wyśpiewywaniu w drugi dzień Świąt Bożego Narodzenia lub w okolicach Nowego Roku życzeń pannom na wydaniu. Nazwa wzięła się od słów refrenu: „Na dunaj Nastuś, rano po wodę na Dunaj”, gdzie dunaj w wiejskiej gwarze oznaczał po prostu rzekę.

fot. archiwum UG Łukowa

OTRĄBIANIE ADWENTU

Bardzo starym zwyczajem jest sygnalizowanie czasu oczekiwania na Bożego Narodzenie poprzez poranne, a także wieczorne otrąbianie adwentu na ligawach. Drewniane dmuchane instrumenty, w postaci długich (1,2–1,8 m) nieco zagiętych tub, służyły niegdyś pasterzom. Tradycja adwentowego otrąbiania, z ostatnim sygnałem obwieszczającym Pasterkę w środku wigilijnej nocy, przetrwała zarówno w górach, jak i w wielu innych regionach Polski, w tym na Lubelszczyźnie, Mazowszu, Podlasiu. Muzea w Siedlcach i Ciechanowcu organizują coroczne przeglądy i konkursy. Dołączyło do nich również Muzeum Wsi Lubelskiej, które w tym roku 14 grudnia zorganizowało, wspólnie z gminą Konopnica, pierwszy taki przegląd. Współpraca z podlubelską gminą nie jest przypadkowa, bo na jej terenie (m.in. we wsiach Motycz, Sporniak i Radawiec) przetrwała i odżywa tradycja adwentowego trąbienia na ligawach.

fot. archiwum MWL

ŻYWA LEKCJA HISTORII W SKANSENIE

fot. Krzysztof Wasilczyk

KIERUNEK LUBELSKIE

MUZEALNE ŚWIĄTYNIE

Myśląc o dawnych wsiach i miasteczkach Lubelszczyzny, nie wyobrażamy ich sobie bez kościoła czy cerkwi. Wiara była dla naszych przodków najważniejsza. Nie mogło więc zabraknąć w lubelskim skansenie obiektów kultu, świadczących też o wielokulturowości naszego regionu. W muzealnym „Miasteczku” stoi piękny drewniany kościół z Matczyna, a w sektorze „Roztocze” – cerkiew z Tarnoszyna.

Obie świątynie w Muzeum Wsi Lubelskiej, oprócz funkcji ekspozycyjnych, pełnią również rolę miejsc kultu. Ukazują lokalne dzieje nie tylko przez pryzmat historyczny, ale przede wszystkim religijno-kulturowy. W latach 1864–1939 na Lubelszczyźnie przeważali rzymscy katolicy. We wschodniej części regionu, głównie na Nadbużu, były liczne wsie greckokatolickie, później prawosławne. Ludność napływową stanowili Żydzi i ewangelicy.

KOŚCIÓŁ Z MATCZYNA

Świątynię w Matczynie koło Bełżyc ufundował ok. 1686 roku Karol Tarło, starosta stężycki, wojewoda lubelski i podkanclerz koronny. Jest ona najstarszym zachowanym drewnianym kościołem parafialnym na Lubelszczyźnie. Modrzewiowy, kryty gontem ma typowy dla wiejskich kościółków trójczłonowy schemat (nawa, prezbiterium i przedsionek). Po wybudowaniu nowej, murowanej świątyni stary kościół był nieużytkowany przez długie lata (od 1947 roku do lat 80. XX w.) i ulegał destrukcji. W wyniku podjętych działań ratowniczych został

rozebrany i translokowany do skansenu. Ekspozycja wnętrza kościoła przedstawia stan z przełomu lat 20. i 30. XX w. Wystrój, w większości barokowy i późnobarokowy, nawiązuje do liturgii przedsoborowej. Dużą wartość stanowią oryginalne elementy wyposażenia lub wierne kopie tych zabytków, które pozostały w Matczynie. Skopiowano barokowy ołtarz główny z obrazami Wniebowzięcia Matki Boskiej oraz św. Michała Archanioła i rzezbami polskich świętych – Wojciecha i Stanisława, a także późnobarokową chrzcielnicę z I poł. XIX w. Oryginalne są m.in. tabernakulum z I poł. XVIII w., konfesjonał z baldachimem, ławy dla wiernych, feretrony procesyjne z obrazami MB Częstochowskiej i św. Anny oraz niewielkie sześciogłosowe organy z lat 50. XIX w. Dopelnienie wyposażenia kościoła stanowią pochodzące z kościoła parafialnego w Bończy neobarokowe ołtarze boczne, barokowa ambona, rokokowy krzyż procesyjny oraz włoskie, drukowane w technice oleodruku. W zakrystii znajdują się komody i szafy z kościoła w Matczynie, a w nich oryginalne szaty i naczynia liturgiczne. Ciekawostką, rzadko spotykaną w drewnianej architekturze

sakralnej, jest łoża kolatorska nad zakrystią. Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny wchodzi w skład zespołu parafialnego, utworzonego przy ul. Kościelnej, nieopodal rynku muzealnego „Miasteczka”. Zespół parafialnych zabudowań tworzą jeszcze: drewniana słupowa dzwonnica z podlubelskiego Motycza, plebania z Żeszczynki, spichlerzyk plebański z Wrzelowca, studnia z Kijan. Jest też warzywnik z sadem i kwiatowo-zielonym ogrodem oraz krzyż wotywny i cmentarzyk – lapidarium z nagrobkami z XIX i początku XX w.

Na cmentarz prowadzi drewniana barokowa brama – dwuskrzydłowa, z dwoma bocznymi furtkami i z ozdobnym zwieńczeniem (z datą 1804). Jest to kopia bramy z Firleja, wykonana przez rzeźbiarza Adama Lipę z Siedlisk. Cmentarne lapidarium eksponuje stare nagrobki, które w pierwotnych miejscach zostały skazane na zniszczenie i wyrzucone na śmietnik. Po zabiegach rekonstrukcyjno-konserwatorskich przywrócono im dawny wygląd i nadal pełnią memoratywną rolę, upamiętniając zmarłych w okresie pomiędzy powstaniem styczniowym a II wojną światową.

Cmentarz lapidarium przy kościele z Matczyna, fot. Krzysztof Wasilczyk

CERKIEW Z TARNOSZYNA

Greckokatolicki zespół sakralny w muzealnym sektorze „Roztocze” tworzą: cerkiew z Tarnoszyzna, dzwonnica z Lubyczy-Kniazie oraz cmentarz przycerkiewny (z odtworzonym ogrodzeniem i ziemnym kopcem-mogiłą) i kapliczka ze Słobody (znajdująca

się w innym miejscu roztoczańskiego sektora). Translokacja cerkwi z pogranicznego Tarnoszyzna miała miejsce w latach 80. XX w., a w 1996 r. rozpoczęto powtórny montaż obiektu na potrzeby muzealne oraz liturgiczne parafii greckokatolickiej w Lublinie. Świątynia jako jedyna w Polsce spośród cerkwi translokowanych do muzeów skansenowskich posiada funkcję kultową. Będąc obiektem muzealnym, jednocześnie jest świątynią Greckokatolickiej Parafii pw. św. Józafata w Lublinie.

Drewnianą cerkiew pw. Narodzenia NMP wybudowano w 1759 r. w miasteczku Uhrynów, w powiecie sokalskim (ob. na Ukrainie), a w latach 1904–1906 przeniesiono ją do wsi Tarnoszyn (obecnie pow. tomaszowski). Trójdzielny budynek (z przedsionkiem, nawą i prezbiterium) przykrywają trzy kopuły. Wyposażenie nawiązuje do stanu sprzed 1939 roku. W muzealnej aranżacji wnętrza wykorzystano eksponaty z innych świątyń greckokatolickich Polski południowo-wschodniej, nieliczne z nich są zabytkami z Tarnoszyzna. Wobec

szczęśliwego zachowania oryginalnego ikonostasu z pocz. XX w., w cerkiewne wnętrze wkomponowano ikonostas z II poł. XVIII w. ze zniszczonej cerkwi w Teniutyskach (pow. tomaszowski). Oryginalnym elementem z tarnoszyńskiej cerkwi jest ołtarzyk „tetrapod” z pocz. XX w., znajdujący się przed wrotami ikonostasu. Służy do adoracji ikony

oraz do udzielania sakramentów: chrztu, bierzmowania i małżeństwa. Z innych cerkwi pochodzą: stół ołtarzowy „prestoł” z antepedium ze sceną „Ofiary Abrahama” z pocz. XX wieku, huculskie tabernakulum „kiwoł” w kształcie cerkiewki z pięcioma kopułami z lat 30. XX w., ikona Matki Boskiej (w typie „Hodegetrii”) z końca XVII w.

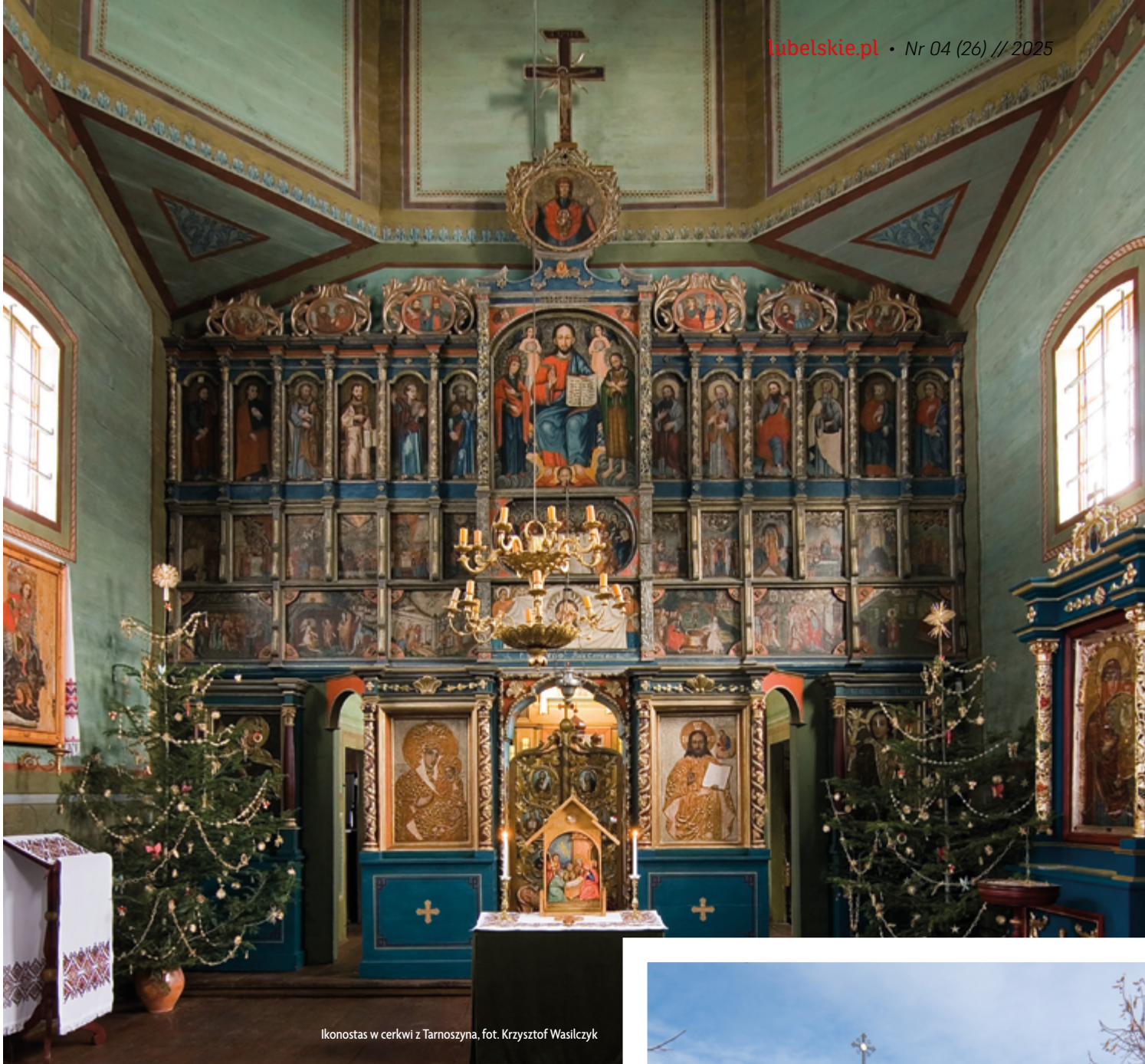
Dzwonnica, przeniesiona ze wsi Kniazie k. Lubyczy Królewskiej (także pow. tomaszowski), pochodzi z tego samego czasu co cerkiew. Została wzniesiona w II poł. XVIII w. przy greckokatolickiej cerkwi parafialnej pw. św. Paraskiewy (ta świątynia, zachowana w trwałej ruinie, stała się bardzo sławnym miejscem za sprawą nominowanego do Oskara filmu „Zimna wojna”). Po translokowaniu dzwonnicy do skansenu zawieszono w niej na kołowrocie trzy dzwony odlane w znanej fabryce Ludwika Felczyńskiego w Przemyślu.

Cerkiewny plac ogrodzono sztachetowym płotem z betonowymi słupami i dwuskrzydłową bramą, nawiązując do oryginalnego ogrodzenia w Tarnoszyźnie z lat 30. XX wieku. Przed bramą wjazdową znajduje się kopiec-mogiła, odwzorowujący ziemne kopce sypane przy cerkwiach dla upamiętnienia 950. rocznicy Chrztu Rusi. Na kopcu posadowiono kamienną chrzcielnicę z nieistniejącej już cerkwi w Brzuce, a obok postawiono krzyż, upamiętniający poświęcenie placu pod budowę (a raczej rekonstrukcję) muzealnej cerkwi.

Dorota Marciniuk-Gołąb,
Adam Niedbał

Świąteczny wystrój z szopką w kościele z Matczyna, fot. Krzysztof Wasilczyk

Ikonostas w cerkwi z Tarnoszyna. fot. Krzysztof Wasilczyk

MSZE ŚWIĘTE W KOŚCIELE

Liturgie sprawowane w świątyni związane są z kalendarzem obrzędowo-gospodarskim i odbywają się podczas wydarzeń realizowanych przez Muzeum Wsi Lubelskiej (m.in. Niedziela Palmowa, odpust Matki Boskiej Zielnej czy Dożynki Dworskie). Bieżące informacje będą podawane na stronie internetowej skansenu.

Muzeum zaprasza też tych, którzy chcieliby zawrzeć w uroklivym kościółku sakrament małżeństwa lub zorganizować inną ważną okolicznościową uroczystość. Kontakt: tel. 81 535 85 13 wewn. 50, 66; +48 533 110 920 (pn. – pt. 7:00–15:00) lub e-mail: wynajem@skansen.lublin.pl

LITURGIA W CERKWI

Cerkiew należy do Parafii Greckokatolickiej w Lublinie, która obecnie sprawuje liturgię w porządku stałym jedynie w Kościele pw. św. Józefa w Lublinie, przy ul. Zielonej 3. Zainteresowanych zapraszamy do śledzenia strony: Parafia Greckokatolicka w Lublinie na facebooku (www.facebook.com/GreKatLublin), gdzie na bieżąco pojawiają się informacje o ewentualnych liturgiach w cerkwi muzealnej.

Cerkiew z Tarnoszyna. fot. Krzysztof Wasilczyk

LUBELSKIE W FILMIE I FOTOGRAFII

Wyróżnienie w kategorii „Fotografia artystyczna”. Światła Północy, okolice Lubartowa, fot. Marcin Bronisz

Oba konkursy zorganizował Departament Promocji, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego. Uroczyste rozstrzygnięcie z wręczeniem nagród odbyło się 11 grudnia 2025 r. w Lubelskim Centrum Konferencyjnym.

BEZKONKURENCYJNA PRZYRODA

Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego organizuje konkurs fotograficzny z przerwami od 2007 roku. Amatorzy fotografii oraz profesjonaliści w czternastu jego edycjach nadesłali już blisko 6300 fotografii. W XIV Ogólnopolskim Konkursie Fotograficznym „Lubelskie. Smakuj życie!” wzięło udział 145 autorów z całej Polski, którzy zgłosili 934 zdjęcia.

Konkurs odbył się po raz pierwszy w czterech kategoriach: fotografia artystyczna, przyroda, wydarzenie oraz atrakcje (kategoria obejmująca także zabytki regionu). Tegoroczną edycję, podobnie jak kilka poprzednich, zdecydowanie zdominowała przyroda. Znakomicie podpatrzona i uwieczniona w kadrze przez wielu fotografików. To wielki atut naszego regionu,

świadczący o czystości i bioróżnorodności środowiska, który może być atrakcyjny nie tylko dla fotografików czy filmowców, ale także dla turystów.

W konkursie nie brakowało też zdjęć artystycznych, oddających urodę lubelskich krajobrazów, albo uchwyconych podczas wydarzeń odbywających się w wielu miejscach regionu.

Zdjęcia oceniała komisja konkursowa w składzie: Piotr Maciuk – członek Lubelskiego Towarzystwa Fotograficznego im. Edwarda Hartwiga i wieloletni fotografik Muzeum Lubelskiego (ob. Narodowego) na Zamku, Kinga Hendzel – fotograf, redaktor naczelna Polskiego Radia Lublin (i kilkukrotna laureatka konkursu w ubiegłych latach), Mikołaj Majda – fotografik prasowy i reklamowy, Anna Hałas – kierownik Oddziału Promocji i Projektów Promocyjnych Departamentu Promocji, Sportu i Turystyki UMWL i Michał Lenart – fotograf, reprezentujący także wspomniany departament.

– Jestem mile zaskoczony ilością zdjęć i ich poziomem. Szczególnie zdjęcia przyrodnicze mogłyby wypełnić nie jeden album czy wystawę pokonkursową. Wybór tych najpiękniejszych fotografii był bardzo trudny – przyznał po obradach komisji konkursowej Piotr Maciuk.

Jury po kilkugodzinnych obradach i kilku-etapowej selekcji rozdysponowało wszystkie nagrody (karty zakupowe), w każdej z czterech kategorii: fotografia artystyczna, przyroda, wydarzenie i atrakcje o wartości 2000 zł za I miejsce, 1500 zł za II miejsce i 1000 zł za III miejsce oraz regulaminowe wyróżnienia. W sumie nagrody i wyróżnienia trafiły do 25 autorów 32 zdjęć.

Wszystkie nagrodzone i wyróżnione zdjęcia w XIV Ogólnopolskim Konkursie Fotograficznym „Lubelskie. Smakuj życie!” można obejrzeć na wystawie pokonkursowej w holu głównym Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego przy ul. Artura Grottgera 4 oraz na stronie www.promocja.lubelskie.pl.

LAUREACI XIV KONKURSU

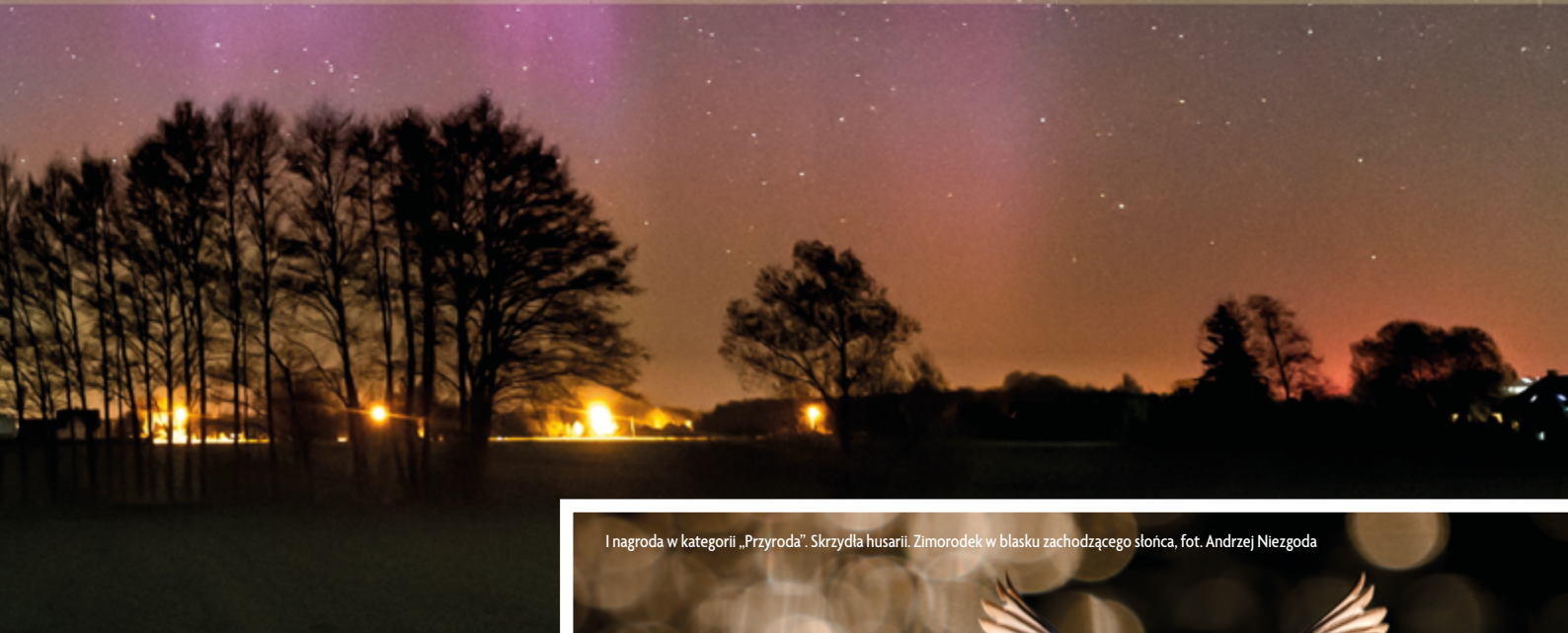
Kategoria „Fotografia artystyczna”:

I nagroda. Maciej Szymański – „Linosko-czek”;

II nagroda. Anna Rumińska – „Anioły”;

III nagroda. Magdalena Żmijńska – „Zatrzymać deszcz”;

Piękno lubelskich krajobrazów, przyrody, ale także historycznych miejsc i zabytków oraz innych turystycznych atrakcji – to dominujące tematy XIV Ogólnopolskiego Konkursu Fotograficznego oraz V Ogólnopolskiego Konkursu Filmowego. Uczestnicy pierwszego nadesłali 934 zdjęcia, a w drugim zgłoszono 19 krótkich produkcji.

Wyróżnienie. Bartłomiej Chmielewski – „Paproć niezwykła”;

Wyróżnienie. Jakub Bałtyn – „Wielki finał Królewskiego Pikniku Lotniczego w Radawcu Flying Dragons Team”;

Wyróżnienie. Marcin Bronisz – „Światła północy w okolicach Lubartowa”;

Wyróżnienie. Sylwia Prus – „Szum – Spotkania Artystów Nieprzetartego Szlaku”;

Wyróżnienie. Waldemar Kasprowicz – „Roztoczańskie maki”.

Kategoria „Przyroda”:

I nagroda. Andrzej Niezgoda – „Skrzydła husarii – zimorodek w blasku zachodzącego słońca”;

II nagroda. Robert Bołtrukiewicz – „Zimowa stołówka”;

III nagroda. Michał Bożek – „Pieśń z trzcinowiska”;

Wyróżnienie. Andrzej Niezgoda – „Remiz budowniczy”;

Wyróżnienie. Andrzej Niezgoda – „Elegia dla lasu”;

Wyróżnienie. Andrzej Niezgoda – „Parkour”;

Wyróżnienie. Weronika Lichota – „Dumny remiz i jego dzieło”;

Wyróżnienie. Jarosław Kochnio – „A kuku”.

Kategoria „Wydarzenie”:

I nagroda. Justyna Książek – „Plan filmowy Chocim 1621 w Zamościu”;

I nagroda w kategorii „Przyroda”. Skrzydła husarii. Zimorodek w blasku zachodzącego słońca, fot. Andrzej Niezgoda

II nagroda. Katarzyna Łąkocy – „Eurofolk Zamość – Nairobi Dance Ensemble Kenia”;

III nagroda. Miłosz Kobiłka – „Taniec ludowy. 59 Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych Kazimierz Dolny”;

Wyróżnienie. Jacek Dryglewski – „Noc Kultury w Lublinie”;

Wyróżnienie. Jacek Dryglewski – „Noc Świętojańska w Porosiukach”;

Wyróżnienie. Katarzyna Kusznerczuk – „Spacer z liną. Wschodni Festiwal Fotografii, Lubelskie Zakłady Tytoniowe”;

Wyróżnienie. Mateusz Hypiak – „Urban Highline Festival Lublin”;

Wyróżnienie. Renata Pastuszek – „Wpląta na w iluzję. Noc Kultury w Lublinie”.

Kategoria „Atrakcje”:

I nagroda. Piotr Lisowski – „Świetliki w lesowym wąwozie w Nałęczowie”;

II nagroda. Andrzej Borowiec – „Grzęda Sokalska. Cerkiew w Wyżłowie”;

III nagroda. Jerzy Odrzywolski – „Zbiornik Mijak. Gmina Biłgoraj”;

Wyróżnienie. Andrzej Borowiec – „Wiosenne pola. Roztocze Zachodnie”;

Wyróżnienie. Jakub Bałtyn – „Droga na zachód. Mięćmierz”;

Wyróżnienie. Sylwia Odrzywolska – „Jesień. Park Krajobrazowy Lasy Janowskie”;

Wyróżnienie. Renata Pastuszek – „Kajakiem po Bystrzycy. Osmolice Pierwsze”;

Wyróżnienie. Joanna Wacławik – „Kolejno odlicz. Powiat bialski”.

I nagroda w kategorii „Wydarzenie”. Plan filmowy Chocim 1621 w Zamościu, fot. Justyna Książek

II nagroda w kategorii „Przyroda”. Zimowa stolówka, fot. Robert Boltrukiewicz

II nagroda w kategorii „Atrakcje”. Cerkiew w Wyzłowie, Grzęda Sokalska, fot. Andrzej Borowiec

I nagroda w kategorii „Fotografia artystyczna”. Linoskoczek, fot. Maciej Szymański

I nagroda w kategorii „Atrakcje”. Świetliki w lessowym wąwozie, Nałęczów, fot. Piotr Lisowski

Wyróżnienie w kategorii „Wydarzenie”. Wplątana w iluzję. Noc Kultury w Lublinie, fot. Re...

FILMOWE INSPIRACJE

W ramach V edycji Ogólnopolskiego Konkursu Filmowego „Lubelskie. Smakuj życie!”, twórcy mieli okazję zaprezentować swoje pomysły na filmy, które nie tylko ukazują piękno regionu, ale także przyciągają uwagę potencjalnych turystów. W krótkich formach filmowych autorzy – amatorzy i profesjonaliści uchwycili to, co w naszym regionie najpiękniejsze: urokliwe krajobrazy, bogate tradycje, niezwykłych ludzi oraz niepowtarzalne smaki. Pokazali, że Lubelskie potrafi zachwycać na wiele sposobów.

Po raz pierwszy uczestnicy mogli zgłaszać swoje prace w dwóch nowych kategoriach: filmy trwające do 25 sekund oraz filmy trwające od 25 sekund do 2,5 minut. W pierwszej nadesłano osiem filmów, a w drugiej – 11. Konkursowe produkcje oceniła komisja w składzie: Rafał Kamieniecki (przewodniczący) – p.o. zastępcy dyrektora Departamentu Promocji, Sportu i Turystyki UMWL, Jacek Żak – p.o. dyrektora Departamentu Promocji, Sportu i Turystyki UMWL, Sylwia Piętał – kierownik Oddziału Turystyki w tym samym departamencie, Mikołaj Majda – scenarzysta, reżyser, twórca zdjęć do filmów i fotografii reklamowej, właściciel agencji ivent.pl oraz codeina.pl. Nagrodami w konkursie są karty zakupowe o wartości: 2000 zł (I miejsce), 1500 zł (II) i 1000 zł (III) oraz 500 zł (wyróżnienie).

Konkurs filmowy „Lubelskie. Smakuj życie!”, to nie tylko promocja województwa lubelskiego jako atrakcyjnej destynacji turystycznej, ale także okazja, by spojrzeć na region oczami jego mieszkańców i miłośników. Dzięki takim inicjatywom Lubelskie zyskuje coraz większe grono ambasadorów – ludzi, którzy z pasją pokazują, że tu naprawdę można smakować życie!

LAUREACI V KONKURSU

Kategoria „Film do 25 sekund”:

I nagroda. Maciej Piątek – „Oczko na Lubelskie”;

II nagroda. Daniel Knap – „Lubelskie perły architektury”;

Wyróżnienie. Wojciech Bielecki – „25 sekund dookoła Lubelszczyzny”;

Wyróżnienie. Szymon Łój – „Lublin pełen atrakcji”.

Kategoria „Film od 25 sekund do 2,5 minut”:

I nagroda. Mateusz Tomczak – „Lubelskie to ...”;

II nagroda. Krystian Kłysewicz – „W rytmie ziemi”;

III nagroda. Wojciech Bielecki – „Lubelskie dronem”;

Wyróżnienie. Szymon Łój – „Odkryj Lubelskie. Tu jest pięknie!”;

Wyróżnienie. Daniel Knap – „Lubelskie pola historii”;

Wyróżnienie. Młodzieżowy Dom Kultury w Krasnymstawie – „O czym szumią sosny w Kraszczadach”.

Komisja postanowiła przyznać dodatkowe wyróżnienie specjalne w kategorii „Film od 25 sekund do 2,5 minut” dla uczniów koła filmowego w SOSW dla Dzieci i Młodzieży Niesłyszącej i Słabo Słyszącej im. J.P. II w Lublinie (pod kierunkiem: Elżbiety Grzesiuk – Zakrzewskiej i Grażyny Kaźmierczak) – za film „Lubelskie koziołki”.

RELIGIJNA PERŁKA ROZTOCZA

Kościół parafialny pw. św. Stanisława BM w Górecku Kościelnym, fot. Michał Lenart

Górecko Kościelne to jedno z najpiękniejszych i najliczniej odwiedzanych miejsc na Roztoczu. Modrzewiowy kościół z kapliczkami i aleją dębów od lat przyciąga pielgrzymów, którzy przybywają do miejsca objawienia św. Stanisława. Letniskową wieś odwiedzają też chętnie turyści, zaurczeni harmonią starych drewnianych zabudowań i bogatej roztoczańskiej przyrody.

Ołtarz główny z obrazem św. Stanisława, fot. Michał Lenart

Wieś Górecko Kościelne, położona nad potokiem Szum, na pograniczu Roztocza i Puszczy Solskiej, była dawniej osadą leśną wchodzącą w skład dóbr szczebrzeskich. Od 1593 r. dobra stały się własnością kanclerza Jana Zamoyskiego i weszły w skład ordynacji zamojskiej.

OBJAWIENIA ŚW. STANISŁAWA

7 października 1648 r. św. Stanisław objawił się młodemu wieśniakowi Janowi Sosze z Górecka i niejakiemu Kluzowi, pochodzącemu z Rusi. Podobno to wydarzenie miało uratować wioskę przed spaleniem przez Kozaków oblegających Zamość. Podczas objawienia święty biskup nakazał wybudowanie dwóch kaplic oraz kościoła. Pierwsza kaplica miała powstać w miejscu objawienia, druga nad rzeką, której woda miała przywracać zdrowie („W tej wodzie kto się obmyje z dobrą wiarą, od wszelkiej choroby będzie wolny” – słowa świętego według relacji Mikołaja Stworzyńskiego, ordynackiego archiwisty). Trzecia kaplica stanęła w miejscu dzisiejszego kościoła. Górecko stawało się coraz bardziej sławne ze względu na uzdrowienia, do których tu dochodziło, co doprowadziło do rozwoju kultu świętego Stanisława. Obecnie odbywają się tu liczne odpusty (z najważniejszym św. Stanisława – 8 maja), rekolekcje, spotkania oazowe, koncerty organowe oraz znane Festiwale Pieśni Maryjnej. Od kilku

lat do Górecka pielgrzymują też corocznie samorządowcy z powiatu biłgorajskiego.

KOŚCIÓŁ ŚW. STANISŁAWA BM

Pierwszy kościół w Górecku Kościelnym został wybudowany przez ordynata Marcina Zamoyskiego, prawdopodobnie jako wotum dziękczynne za zwycięstwo w bitwie pod Chocimem. Przy kościele wybudowano również niewielki klasztor, do którego w 1668 roku ordynat sprowadził franciszkanów konwentualnych z Zamościa. Administrowali oni parafią aż do kasaty klasztoru w 1864 roku. Pierwsze obiekty kościelne zostały spalone podczas potopu szwedzkiego. Fundatorem nowej świątyni był w 1768 roku ordynat Jakub Zamoyski. Trójnawowy kościół został wybudowany z drewna modrzewiowego. Ma bogate wyposażenie: rokokowe ołtarze, chrzcielnicę, ambonę oraz 12-głosowe organy, wykonane w 1906 r. we Lwowie. Główny ołtarz zdobią obrazy św. Stanisława oraz Matki Boskiej Anielskiej. W ścianach kościoła umieszczono tablice pamiątkowe poświęcone żołnierzom września 1939 roku oraz partyzantom AK oddziału „Wita”, którzy obronili świątynię przed spaleniem w czasie pacyfikacji wsi w lipcu 1944 r. W 1968 r. kardynał Karol Wojtyła ofiarował parafii w Górecku Kościelnym relikwie św. Stanisława Biskupa Męczennika. W 50. rocznicę tego wydarzenia kościół parafialny został podniesiony do rangi sanktuarium.

Stare budynki gospodarcze w 2000 r. zaadaptowano na Parafialne Muzeum Wsi, gdzie oglądać można sprzęty dawnego gospodarstwa oraz księgi i przedmioty liturgiczne. Przy sanktuarium funkcjonuje Dom Rekolekcyjny „Organistówka” z 20 miejscami noclegowymi i stołówką. Do dyspozycji gości jest również kaplica, miejsce na ognisko i grilla oraz w pełni wyposażona kuchnia.

ALEJA DĘBÓW I KAPLICZKI

Zabytkową aleję z kościoła do kapliczki „Pod Dębami” tworzy sześć pomnikowych dębów szypułkowych, z których najstarszy ma około 500 lat i obwód sięgający 7,5 m. Wewnątrz drewnianej kapliczki umieszczono barokowy ołtarz z obrazami z XVII w.: św. Stanisław (z 1631 r.), św. Agnieszka, św. Barbara oraz Narodziny Matki Bożej. Z tyłu ołtarza można zobaczyć pień sosny pamiętającej czasy objawień.

Poniżej alei, nad rzeką Szum, stoi druga drewniana kapliczka, nazywana „Kaplicą na wodzie” (część obiektu posadowiona jest na palach). Jej wnętrze zdobi również stary barokowy ołtarz z obrazem świętego biskupa. W pobliżu znajduje się źródło nazywane „Boża Łezka”, które wytrysnęło za sprawą świętego Stanisława, a woda ma podobno właściwości uzdrawiające.

CMENTARZ PARAFIALNY

Założony na pocz. XIX w. mieści wiele żołnierskich mogił: powstańców styczniowych, żołnierzy polskich z września 1939 r. oraz partyzantów AK poległych w 1943 i 1944 r. w bitwie pod Osuchami.

Kapliczka nad potokiem Szum, fot. Michał Lenart

BOGACTWO TURYSTYCZNE

Górecko Kościelne wyróżnia dogodnie położenie na styku Roztocza Środkowego i Puszczy Solskiej, w pobliżu Roztoczańskiego Parku Narodowego i Florianki z Osadą Leśną i hodowlą konika polskiego.

Przez Górecko i jego okolice przebiega wiele regionalnych i lokalnych szlaków pieszych i rowerowych, m.in.: Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo, Centralny Szlak Rowerowy Roztocza, a także szlaki – Ziemi Józefowskiej, walk partyzanckich, krawędziowy, puszczański, im. A. Wachniewskiej.

Miejszem spacerowym jest rezerwat przyrody „Szum” z malowniczym potokiem o tej samej nazwie, w którego korycie występują charakterystyczne dla roztoczańskich rzek (Tanwi, Jelenia, Spotu) naturalne kaskady i małe wodospady, zwane szumami lub szypotami.

Warto też zajrzeć do niedalekiego Józefowa i odwiedzić najstłynniejszy roztoczański kamieniołom „Babia Dolina” z kamienną wieżą widokową, umożliwiającą podziwianie rozległych panoram zalesionego Roztocza i Puszczy Solskiej.

Dorota Marciniuk-Gołąb

Wieża widokowa w kamieniołomie Babia Dolina w Józefowie, fot. Michał Lenart

Turyści na rowerowym szlaku - przy kapliczce w alei dębów, fot. Robert Lesiuk

TURYSTYCZNA PROMOCJA REGIONU W KRAJU I ZA GRANICĄ

W POZNANIU, LONDYNIE I W WARSZAWIE

Stoisko naszego regionu na ITTF Warszawa fot. Joanna Opiela-Basńska

Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego konsekwentnie promuje turystyczne walory i ofertę regionu, uczestnicząc w największych branżowych targach. Tej jesieni regionalne stoisko z atrakcyjną ofertą zagościło w Poznaniu, Londynie i w Warszawie.

Warto zaznaczyć, że promocja odbywa się we współpracy Departamentu Promocji, Sportu i Turystyki UMWL z Lubelską Regionalną Organizacją Turystyczną oraz innymi partnerami z województwa.

TOUR SALON

Międzynarodowe Targi Poznańskie Tour Salon, niegdyś największa branżowa impreza w Polsce, odbudowuje w ostatnich latach swoją rangę. W wystawie, która odbyła

się w dniach od 3 do 5 października 2025 r., uczestniczyło blisko 150 wystawców nie tylko z kraju, ale także z zagranicznych destynacji – od bliskich nam Czech, Słowacji czy Bułgarii po daleką Kubę. Targi i towarzyszące im wydarzenia – Caravans Salon Poland, Festiwal Podróżniczy Śladami Marzeń oraz Rodzinny Festiwal Podróżniczy TupTup – odwiedziło prawie 40 tys. osób. Bogatą i zróżnicowaną ofertę turystyczną zaprezentowały polskie województwa: dolnośląskie, lubelskie, łódzkie, małopolskie,

podkarpackie, podlaskie oraz wielkopolskie. Promocja Lubelszczyzny odbywała się na stoisku utworzonym i obsługiwanym przez partnerów z regionu: Lubelską Regionalną Organizację Turystyczną, LOT Metropolia Lublin, LOT Zamość i Roztocze, LOT Kraina Lessowych Wąwozów, Informację Turystyczną i Promocję Miasta Zamość oraz Oddział Turystyki z Departamentu Promocji, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego. Na lubelskim stoisku można było nie tylko poznać atrakcje, ale i skosztować lokalnych przysmaków czy wziąć udział w warsztatach i quizach. Dodatkową atrakcją dla odwiedzających było spotkanie z Antonim i Leonem – aktorami popularnego internetowego miniseriale promującego Muzeum Zamojskich w Kozłowie. Współpracujący z UMWL Aldona i Daniel Sagan z Kampermaniak.pl zaprezentowali Polesie i Kraszczady.

WORLD TRAVEL MARKET

Targi WTM, które odbyły się w dniach 4–6 listopada 2025 r. w centrum wystawienniczym ExCeL London, to jedno z najbardziej

Tour Salon w Poznaniu - prezentacja aktorów z miniseriale internetowego Muzeum Zamojskich w Kozłowie, fot. arch. UMWL

prestiżowych i wpływowych wydarzeń w światowej turystyce. Gromadzi ponad 5000 wystawców z całego świata, w tym przedstawicieli rządów, organizacji turystycznych, linii lotniczych, touroperatorów i mediów branżowych.

Dławojewództwa lubelskiego udział w targach World Travel Market stwarza duże szanse na zaprezentowanie oferty turystycznej oraz nawiązania kontaktów i współpracy z partnerami z Wysp Brytyjskich i z wielu innych państw. W kontekście rosnącego zainteresowania mniej znanymi destynacjami Lubelszczyzna ma potencjał, by stać się atrakcyjnym celem dla turystów poszukujących nowych doświadczeń. Dodatkowym atutem jest dogodne połączenie lotnicze – codzienne bezpośrednie loty z Londynu do Portu Lotniczego Lublin sprawiają, że nasz region jest łatwo dostępny dla podróżnych z Wielkiej Brytanii.

Na Polskim Stoisku Narodowym, przygotowanym przez Polską Organizację Turystyczną, Województwo Lubelskie reprezentowali przedstawiciele Departamentu Promocji, Sportu i Turystyki UMWL oraz Lubelskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, a także Lokalnej Organizacji Turystycznej Metropolia Lublin, Lubelskiego Centrum Konferencyjnego i Portu Lotniczego Lublin.

Reprezentanci naszego województwa aktywnie uczestniczyli w rozmowach i prezentacjach skierowanych do zagranicznych delegatów z branży turystycznej. Na stoisku rozdawano materiały promocyjne, w tym foldery, mapy, broszury i gadżety, które przybliżały gościom Lubelszczyznę.

Wśród uczestników wydarzenia znaleźli się również reprezentanci Aviation Connect – renomowanej konferencji lotniczej, która odbędzie się w lutym 2026 roku w Lubelskim Centrum Konferencyjnym. Organizatorzy spodziewają się kilkuset uczestników z ponad 60 krajów. Od 2004 roku Connect Route Development Forum aktywnie wspiera rozwój siatki lotniczych połączeń oraz inicjatyw biznesowych.

ITTF WARSAW

W dniach 20–22 listopada 2025 roku w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie odbyła się trzecia edycja Międzynarodowych Targów Turystycznych ITTF Warsaw. To jedno z najważniejszych wydarzeń branżowych w Polsce, które przyciągnęło ponad 200 wystawców z 32 krajów.

Targi trwały trzy dni, z wyraźnie zdefiniowaną formułą każdego dnia: pierwszy dzień był dedykowany branży turystycznej – to dzień korporacyjny, przeznaczony głównie dla firm MICE, organizatorów eventów i podróży biznesowych.

Drugi dzień był skierowany do touroperatorów, agentów turystycznych i profesjonalistów branży – odbywały się panele B2B i warsztaty. Tego dnia na targi przybyły również szkoły oraz uczelnie branżowe.

Trzeciego, ostatniego dnia odbył się Festiwal Podróżników Zwrotnik. W programie były prelekcje podróżników, inspiracje regionami, konkursy i inne atrakcje. W ramach festiwalu odbyło się też spotkanie z bohaterami internetowego miniseriale Muzeum Zamoyskich – Stefcią (Aneta Ćmiel) i Antonim (Michał Rudnicki). Liczni fani serialu zadawali aktorom mnóstwo pytań, w tym o możliwość powstania filmu długometrażowego oraz wystawienia sztuki teatralnej, oczywiście w murach Kozłówek. Nie brakowało też pytań o gadżety z wizerunkami sympatycznych bohaterów. To pokazuje, jak silna jest więź emocjonalna widzów z tą historią.

Spotkania i rozmowy na stoisku potwierdziły, że mieszkańcy Warszawy i stołecznej aglomeracji najlepiej znają i najchętniej odwiedzają Kazimierz Dolny, Nałęczów, Puławę, czyli popularny trójkąt turystyczny. Miejsca te wybierają na weekendowe wypady albo dłuższe wakacyjne pobyty. Często pytania dotyczyły noclegów dla dużych grup – turyści organizujący wyjazdy rodzinne, firmowe czy szkolne pytali o oferty agroturystyczne, pensjonaty czy przestronne obiekty noclegowe w regionie. Nie brakowało też zainteresowania lubelskim koziołkami – goście stoiska pytali o mapę z tymi sympatycznymi symbolami koziego grodu, które pojawiają się w ważnych punktach miasta.

Nasze stoisko odwiedzały też osoby związane sentymentalnie z Lubelskim, które się tu urodziły lub mieszkają przez jakiś czas, a potem przeprowadziły się gdzie indziej – wielu z nich przychodziło z ciepłymi wspomnieniami, z nostalgią, ale też z zainteresowaniem, co nowego wydarzyło się w regionie. Wielu odwiedzających nasze stoisko z chęcią brało udział w konkursach wiedzy o regionie, premiowanych atrakcyjnymi nagrodami. Przez wszystkie dni targowe co godzinę losowaliśmy torby, albumy, produkty regionalne, koszulki rowerowe i inne materiały promocyjne regionu. Targowi

Stoisko Województwa Lubelskiego na WTM w Londynie, fot. archiwum UMWL

goście chętnie też walczyli o bilety i karnety, uprawniające do gratisowego zwiedzania muzeów czy do pobytu w hotelu.

Stoisko Województwa Lubelskiego na ITTF Warsaw zorganizował Oddział Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego, a w działaniach promocyjnych wsparli nas partnerzy z: LOT Kraina Lessowych Wąwozów, Lubelskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, LOT Metropolia Lublin, Lublin Airport LUZ, Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie, Poleskiego Parku Narodowego, Miasta Zamość, Kraszczad i Las Przygodas.

Spotkania i rozmowy na narodowym stoisku Polski podczas WTM London, fot. arch. UMWL

TEORIA I PRAKTYKA

Po 40 osób wzięło udział w szkoleniach zorganizowanych w Stróżu koło Kraśnika i w Lublinie. Dwudniowe spotkania pozwoliły na zdobycie wiedzy teoretycznej oraz praktycznej w zakresie kwalifikowanej turystyki rowerowej.

fot. Tomasz Grodek

Szkolenia organizuje od 2019 roku Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego – Departament Promocji, Sportu i Turystyki. Udział jest bezpłatny, a uczestnikami są członkowie organizacji i stowarzyszeń, pracownicy szkół i placówek szkolno-wychowawczych, ośrodków sportowo-rekreacyjnych i innych instytucji zainteresowanych rozwijaniem turystyki aktywnej. Oba tegoroczne szkolenia odbyły się we wrześniu. W dniach 6-7 września 21 osób spotkało się w Stróżu koło Kraśnika. Prowadzący szkolenia – Marcin Kozioł z Fundacji Polska na Rowerze – podczas pierwszego dnia omówił aspekty prawne i formalne związane z organizacją

i prowadzeniem rajdów i innych imprez turystycznych. Przekazał też dużo wskazówek dotyczących korzystania z map, przewodników oraz aplikacji i innych e-narzędzi ułatwiających wyznaczenie trasy rowerowej wyprawy. Ta odbyła się nazajutrz po drogach i ścieżkach gminy i miasta Kraśnik, a uczestnicy odwiedzili m.in. zabytkowy kościół w Stróżu, dworzec kolejowy i zalew na Wyżnicy. Podczas przejazdu mogli w praktyce sprawdzić nabytą wiedzę, w tym np. zasady odpowiedzialnego i bezpiecznego kierowania grupą.

Miejscem drugiego szkolenia, w dniach od 13 do 14 września, był Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Lublinie. Po pierwszym

dnia zajęć teoretycznych 22 uczestników odbyło kilkugodzinny przejazd po Lublinie, odwiedzając m.in. nowy Dworzec Lublin oraz Zalew Zemborzyski.

Pierwsze szkolenia instruktorów turystyki rowerowej Urząd Marszałkowski zorganizował w 2019 i 2021 roku w Józefowie (jedno szkolenie) oraz w Lipsku-Polesiu (dwa szkolenia) w ramach projektu „RoweLove Rostocze”, mającego na celu modernizację i promocję Centralnego Szlaku Rowerowego Rostocza. W następnych latach odbyły się kolejne, finansowane już przez UMWL, a uczestnicy spotkali się w: Hołowni (2022 r.), Chełmie i Dęblinie (2023), Urszulinie i Janowie Lubelskim.

AKCJA W PARKACH KRAJOBRAZOWYCH

ODŚMIECANIE KRAJOBRAZU

W akcji uczestniczyli przede wszystkim uczniowie szkół z regionu, fot. ZLPK

W tegorocznej akcji „Odśmiecania Krajobrazu” wzięło udział blisko 220 osób, w większości uczniowie szkół. Z terenu pięciu parków krajobrazowych wywieziono 127 worków odpadów.

Akcja „odśmiecania”, zorganizowana przez poszczególne Oddziały Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych, miał pięć odsłon. W Parku Krajobrazowym Lasy Janowskie zorganizowano dwa wyjścia: z uczniami Zespołu Szkół im. Wincentego Witosa w Janowie Lubelskim oraz z seniorami z Klubu Aktywnych Ruchowo „Rekreo Styl”. W sprzątaniu uczestniczyło w sumie 38 osób, które zebrały 46 worków śmieci.

O dobrostan wąwozów lessowych Szczepieszyńskiego Parku Krajobrazowego zadbała młodzież ze Szkoły Podstawowej Nr 3 im. Róży Zamoyskiej w Szczepieszynie oraz Zespołu Szkół Nr 2 im. Zygmunta Klukowskiego w Szczepieszynie. Do akcji przystąpiło w sumie 56 uczniów, którzy zebrali 24 worki odpadów.

Śmieci pozostawione przez nieodpowiedzialnych odwiedzających Chełmski Park Krajobrazowy zbierali uczniowie Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Brzeźnie. Sprzątanie odbyło się w miejscowości Brzeźno, w tym w okolicach Ośrodka Edukacyjno-Muzealnego ZLPK, Cerkwi św. Włodzimierza, a także Chełmskich Torfowisk Węglanowych. Wysilek 60 uczniów został zwieńczony zebraniem 12 worków śmieci, kilku opon i odpadów większych gabarytów.

Otulinę Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu” sprząтали uczniowie Szkoły Podstawowej im. Czesława Tańskiego w Janowie Podlaskim. Celem akcji było posprzątanie obrzeży tej miejscowości oraz okolic działki edukacyjnej ZLPK i Zalewu „Kozioł”. 46 uczestników zebrali 27 worków odpadów.

Kozłowiecki Park Krajobrazowy został uprzątnięty z zalegających odpadów przez 16 uczniów z Zespołu Szkół im. Księdza Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Kamionce. Efektem ich działania było 18 worków odpadów oraz dwie opony.

Dziękujemy wszystkim, którzy wzięli udział w tegorocznym sprzątaniu – uczniom, a także nauczycielom i kierownictwu placówek oświatowych, które wyraziły zgodę i chęć na tę współpracę. Dziękujemy również gospodarzom uprzątniętych terenów, którzy przejęli od nas zebrane odpady do utylizacji.

Magdalena Żychowska,
ZLPK O/Biała Podlaska

Z KORZYŚCIĄ DLA MIESZKAŃCÓW
I ŚRODOWISKA

FUNDUSZE NA ZBIORNIKI RETENCYJNE

Przedstawiciele Zarządu i Sejmiku Województwa Lubelskiego oraz Gminy Głusk, fot. Łukasz Frączek

Poprawa gospodarki wodnej na terenach wiejskich jest konieczna. Jednym z najprostszych i najlepszych rozwiązań są zbiorniki retencyjne. W tym roku Zarząd Województwa Lubelskiego podpisał umowy dotacyjne na budowę takich zbiorników w czterech gminach.

W wyniku dwóch naborów środki trafią do gmin: Gorzków (w I naborze) oraz Chodel, Głusk, Stoczek Łukowski (w II naborze). Gospodarzom gmin wybranych w drugim naborze marszałek Jarosław Stawiarski i wicemarszałek Marek Wojciechowski wręczyli umowy 24 września 2025 r. W uroczystości uczestniczyli radni Sejmiku Województwa Lubelskiego – Renata Bielecka i Ryszard Szczygieł.

Warto podkreślić, że inwestycje budowy lub przebudowy i modernizacji zbiorników w całości pokrywają środki z Krajowego Planu Odbudowy (KPO).

Gmina Stoczek Łukowski otrzymała prawie 840 tys. zł na zadanie pt. „Odbudowa dwóch zbiorników retencyjnych, ograniczających odpływ i gromadzących wodę w Jagodnem – Gmina Stoczek Łukowski”. Gmina Chodel za kwotę prawie 868 tys. zł zrealizuje inwestycję „Odtworzenie zbiornika retencyjnego w miejscowości Ratoszyn Drugi”. Blisko 530 tys. zł posłuży Gminie Głusk na realizację zadania „Budowa zbiornika retencyjno-rozsączającego na wody opadowe i roztopowe w miejscowości Dominów”.

– Środki z Krajowego Planu Odbudowy, na które tak długo czekaliśmy, pojawią się w małych miejscowościach na zadania związane ze zrównoważoną gospodarką wodną. Gminy zbudują lub odtworzą zbiorniki retencyjne, a środki z KPO w stu procentach pokryją te koszty, co oznacza, że gmina nie dołoży nawet złotówki. Dzięki tym inwestycjom uda się zatrzymać wody opadowe, co pozwoli uniknąć lokalnych podtopień czy przeciwdziałać suszy – powiedział marszałek Jarosław Stawiarski.

Wcześniej, w ramach pierwszego naboru, została podpisana umowa z Gminą Gorzków na realizację przedsięwzięcia pt. „Budowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Borów Kolonia” na kwotę ponad 580 tys. złotych.

KRÓL PUSZCZY NA LUBELSZCZYŹNIE

Od czterech lat w Lasach Janowskich mieszkają żubry. Program ich ochrony w naturalnym środowisku leśnym rozwija się i w najbliższych latach będziemy mogli oglądać te wspaniałe zwierzęta w Ostoi Konia Biłgorajskiego w Szklarni, prowadzonej przez Park Krajobrazowy „Lasy Janowskie”.

Obecnie trwają prace projektowe w ramach projektu pn.: Ochrona ex situ żubra (*Bison bonasus*) na terenie Ostoi Konia Biłgorajskiego w Parku Krajobrazowym „Lasy Janowskie”. Jest to pierwszy etap działań związanych z ochroną tego gatunku na terenie Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych.

Lasy Janowskie to dobre miejsce dla żubrów, które sprowadzono tu w 2021 roku. Stado założycielskie liczyło dziewięć zwierząt, a obecnie jest ich już 16. Potwierdza to fakt, że nasz „król puszczy” czuje się dobrze w dużych kompleksach leśnych, nawet bardzo odległych od Puszczy Białowieskiej, na przykład w Bieszczadach.

ODNOWIENIE CENNEGO GATUNKU W POLSCE

Na początku XX wieku żubry wyginęły na wolności. Ostatni osobnik został zabity w Puszczy Białowieskiej w 1919 roku. Przetrwało zaledwie kilkadziesiąt sztuk w ogrodach zoologicznych.

Dzięki współpracy naukowców i leśników rozpoczęto program hodowli i stopniowo wypuszczano zwierzęta do Puszczy Białowieskiej i dużych lasów w Polsce, a później także w innych krajach Europy. Dziś żyje ok. 10–12 tysięcy żubrów. Wszystkie pochodzą jednak od tej małej grupy przodków, więc różnorodność genetyczna jest bardzo niska. To czyni gatunek podatnym na choroby i zmiany środowiska. Ochrona żubra jest przykładem ogromnego sukcesu człowieka, ale też ciągłym wyzwaniem.

„INŻYNIER” EKOSYSTEMU

Żubr to największe dzikie zwierzę Europy. Dorosły samiec może ważyć nawet 900 kg, a samica około 400–600 kg. Jest symbolem siły i dzikiej przyrody oraz jednym z najbardziej rozpoznawalnych ssaków.

Wiele cennych informacji, często zaskakujących przekazała nam prof. Wanda Olech – Piasecka, prezes Stowarzyszenia Miłośników Żubrów. Nie mieliśmy pojęcia, że żubry są wrażliwe na zmiany podłoża, unikają destabilizacji i mimo, że są majestatyczne, to nie idą na oślep przed siebie, gdzie popadnie. Są uważne i ważne, dlatego należy o nie dbać.

Utrata żubra oznaczałaby stratę unikatowego elementu europejskiej fauny.

Żubry mają ogromny wpływ na środowisko i jego bioróżnorodność, w tym kształtowanie roślinności. Zgryzanie młodych drzew i krzewów ogranicza naturalne zarastanie polan i śródleśnych łąk. Utrzymywanie otwartych przestrzeni sprzyja gatunkom światłolubnym (jak rośliny zielne i żyjące wśród nich owady zapylające).

Stado żubrów, przemieszczając się, rozsiewa w odchodach i sierści nasiona, co wspiera regenerację i rozprzestrzenianie wielu gatunków roślin. Odchody żubrów stanowią źródło pokarmu dla owadów kopulacyjnych, którymi z kolei żywią się ptaki i inne drapieżniki.

Zgryzanie siewek i młodych drzew hamuje dominację niektórych gatunków, co sprzyja większej różnorodności w warstwie podszytu. Tworzą się mozaikowe układy

siedlisk, bardziej zróżnicowane niż w lasach bez dużych roślinożerców.

Żubr jako duże zwierzę produkuje znaczną ilość biomasy (odchody, padlina), która staje się źródłem energii dla wielu gatunków owadów, grzybów, bakterii i drapieżników. Padłe żubry są ważnym zasobem dla padlinożerców, np. wilków, kruków czy lisów. Obecność żubra świadczy o dobrej jakości siedlisk, dużej powierzchni i spójności lasów. Jako gatunek parasolowy, przyczynia się do ochrony wielu innych organizmów w tym samym środowisku. Żubr działa więc jak naturalny „inżynier ekosystemu” – kształtuje krajobraz, podtrzymuje mozaikę siedlisk, wspiera owady i rośliny, a pośrednio także drapieżniki i padlinożerców.

NARODOWY SYMBOL PRZYRODY

Żubr to nie tylko korzyści dla środowiska naturalnego i jego bioróżnorodności. Ważne jest też dziedzictwo kulturowe, bo zwierzę to od wieków miało wyjątkowe znaczenie dla ludzi. Żubr występuje w legendach i opowiadaniach, jest obecny w herbach, godłach i w sztuce. W Polsce stał się narodowym symbolem przyrody jako silny i niezłomny król puszczy. Dlatego jego ochrona ma nie tylko wymiar biologiczny, ale też kulturowy i tożsamościowy.

Żubry to również atrakcja turystyczna, przyciągająca wielu odwiedzających. Najlepszym przykładem jest Puszcza Białowieska, ale także inne puszcze i duże lasy Polski – od Podlasia po Bieszczady.

Benita Marciniak, ZLPK

PODSUMOWANIE DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z GATUNKIEM ROKU 2025

POD ROZŁOŻYSTĄ KORONĄ BUKA ZWYCZAJNEGO

fot. Adobe Stock

Dzięki trwającej już od kilku lat akcji „Gatunek roku Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych” mamy możliwość znacznie szerszego poznania cennych gatunków fauny i flory naszego regionu. Pracownicy ZLPK prowadzą wiele działań edukacyjnych, organizują tematyczne konkursy oraz akcje terenowe, zachęcając do udziału dzieci, młodzież i dorosłych. W roku 2025 działania instytucji skupiły się wokół buka zwyczajnego

Buk zwyczajny to drzewo o wyjątkowym znaczeniu dla siedlisk leśnych czterech parków krajobrazowych: Szczepieszyskiego, Krasnobrodzkiego, Południoworotoczańskiego i Skierbieszowskiego. Wybór tego drzewa na gatunek roku 2025 nie był przypadkowy, bo w tym roku 30. rocznicę powstania obchodzi Skierbieszowski Park Krajobrazowy, znany z cennych kompleksów leśnych, w których dominuje buk. Co więcej, w tym parku lasy bukowe wykształciły się na siedlisku gładowym i występują poza północno-wschodnią ścisłą granicą zasięgu. Lasy nie tworzą tutaj zwartych drzewostanów, znajdują się głównie na głębokich lessach, gdzie wywóz drewna jest trudny ze względu na głębokie wąwozy i wyniesienia.

SYMBOLICZNE SADZONKI

W związku z jubileuszem pojawił się pomysł na posadzenie 30 symbolicznych buków na terenie Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego. W akcji uczestniczył wicemarszałek Marek Wojciechowski. Drzewka z pamiątkową tabliczką zostały posadzone koło Gminnego Ośrodka Kultury i Samorządowego Przedszkola w Skierbieszowie – miejscowości, od której park wziął swoją nazwę, ale także przy Szkole Podstawowej w Siennicy Nadolnej. Sadzonki buków były również rozdawane przez pracowników ZLPK podczas Dnia Dziecka w Skierbieszowie i trafiły do mieszkańców wsi i osad z terenu Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego.

EDUKACJA PRZED WSZYSTKIM

Działania dotyczące gatunku roku Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych skupiły się głównie na edukacji. Powstała prezentacja, która ułatwiła prowadzenie spotkań w placówkach oświatowych. Dzieci i młodzież ale też dorośli mogli dowiedzieć się, jak rozpoznawać buki spośród innych drzew, a także poznawać właściwości tego gatunku i organizmy z nim związane.

Dużą popularnością cieszyły się konkursy plastyczne: „Pierwsze spotkanie z przyrodą – zmalujmy to razem! Buczyny w krajobrazie” oraz „Roztocze malowane – mieszkańcy buczyn” zorganizowane przez Oddziały ZLPK w Lubartowie i Zamościu.

POMNIKI PRZYRODY

Pracownicy ZLPK wyruszyli też w teren, aby odnaleźć i sfotografować najpotężniejsze buki, które są pomnikami przyrody. Okazało się, że potężne drzewa można spotkać nie tylko we wcześniej wymienionych parkach krajobrazowych, ale również w Parku Krajobrazowym Lasy Janowskie czy w Krzecznowskim Parku Krajobrazowym. Piękny pomnikowy buk zwyczajny „Adam Zamoy-ski” (nazwany na cześć II ordynata, o imponującym obwodzie pnia 480 cm) rośnie w zabytkowym parku Muzeum Zamoyskich w Kozłowie na terenie Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego.

Małgorzata Grabek
ZLPK Oddział w Zamościu

Akcja sadzenia symbolicznych buków, fot. Małgorzata Grabek

SMAKI BOŻEGO NARODZENIA

Tradycyjne potrawy świąteczne, pn. „Zestaw Bożonarodzeniowy”, zostały nagrodzone Perłą 2025 w ogólnopolskim finale konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”. Popularne w wielu domach Południowego Podlasia, zostały przygotowywane na konkurs przez znaną Pracownię Kulinariów Regionalnych w Perkowicach k. Białej Podlaskiej.

Wigilia pochodzi od łacińskiego słowa vigilio – czuwać, oznacza nocną straż i oczekiwanie. W kościele katolickim wigilią zwie się każdy dzień poprzedzający większe święto i jest to zawsze dzień postny. W wierze chrześcijańskiej wigilia 24 grudnia jest oczekiwaniem na narodziny Zbawiciela Jezusa Chrystusa. Dzień wigilii nie jest świętem, ale wigilijny wieczór jest w polskiej tradycji najbardziej uroczystym i najbardziej wzruszającym w roku.

Wieczera wigilijna rozpoczyna się z momentem pojawienia się pierwszej gwiazdki na niebie. Na stole zastanym białym obrusem, z rozłożonym siankiem pod spodem, ustawiane są postne potrawy wigilijne. Zgodnie z tradycją na stole powinno być ich dwanaście. Liczba ta wzięła się od 12 apostołów. Jadłospis wigilijnych potraw był tak przemyślany, żeby uwzględnić wszystkie płody rolne i leśne z całego roku. Potrawy są przygotowywane z prostych, tradycyjnych produktów. Aby zapewnić sobie szczęście i zdrowie należy spróbować każdej potrawy.

KUTIA

Na Litwie wieczerza wigilijna nosiła nazwy kutia lub kucja – od nazwy potrawy, która stanowiła podstawę zaduszkowej uczty Słowian. Niektórzy wywodzą słowo kutia od greckiego kókkos, oznaczającego pestkę lub ziarno, ale bardziej prawdopodobne jest pochodzenie nazwy od... kąta. Zgodnie ze starą tradycją garniec czy misę z kutią stawiano na trzy świąteczne dni na „pokuciu”, czyli w kącie izby, w którym, jak mówiono, mieszkają duchy zmarłych przodków. Kutia obecnie jest jedną z 12 potraw tradycyjnie wchodzących w skład wschodniosłowiańskiej wieczerzy wigilijnej. Jada się ją głównie w okresie świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku. Jest to słodki deser, który symbolizuje życzenia pomyślności i szczęścia na nowy rok.

Na podlaskim stole zwyczajowo robiona jest z obtłuczonej, gotowanej pszenicy, ziaren maku, miodu, bakalii: różnorakich orzechów, rodzynek, migdałów i innych dodatków. Ziarna pszenicy otoczone są twardą łuską. Przed gotowaniem należy ją usunąć, co jest czynnością dość długą i trudną, tradycyjnie wykonywaną jednak na wsiach ręcznie. Ziarna, po lekkim zwilżeniu, wysypuje się do woreczka z lnianego płótna i zawiązuje. Drewnianą pałką tłucze się worek na twardym podłożu. Co kilka minut worek należy rozwiązać i zawartość skropić lekko zimną wodą, co sprawia, że łuski łatwiej odchodzą od ziaren. Ręczna obróbka ok. 1 kg zajmuje 15–30 minut, po czym ziarna przepłukuje się wodą na rzadkim sicie, by oddzielić odebrane łuski. Następnie gotujemy pszenicę. Łączymy ją z ugotowanym i zmielonym makiem, dodajemy bakalie (rodzynki, żurawinę, orzechy), dosładzamy miodem.

KOMPOT WIGILIJNY

Kompot z suszu, to tradycyjny polski napój bezalkoholowy, przygotowywany z gotowanych, suszonych owoców, przede wszystkim śliwek, gruszek i jabłek, wzbogacony o korzenne przyprawy, takie jak cynamon i goździki. Wszystkie suszone owoce gotujemy razem przez pięć minut. Odstawiamy na kilka godzin, aby ostygł i precedzamy przez sito. Ewentualnie dosładzamy miodem. Napój ten symbolizuje obfitość i gościnność, a jego aromatyczny zapach wprowadza świąteczną atmosferę. Jest podawany w czasie Wigilii i cieszy się popularnością dzięki swojemu wyjątkowemu smakowi oraz właściwościom prozdrowotnym, takim jak zawartość błonnika, witamin i minerałów. Różnorodność owoców symbolizuje obfitość i dobrobyt, a tradycyjnie przypisywano im właściwości magiczne – śliwki odpędzały złe moce, a jabłka i gruszki symbolizowały zdrowie i długowieczność.

ZAPARZANY KOŁACZ

To świąteczne ciasto znane jest w Perkowicach od co najmniej 50 lat. Zaparzany kołacz miał nadzienie z ugotowanych suszonych owoców, z których wykonywany był wcześniej kompot wigilijny.

Kołacz przygotowujemy z ciasta drożdżowego, złożonego z: 1 kg mąki pszennej, pięciu jaj, 400 ml mleka, ½ kostki masła, 100 g drożdży, 1 szklanki cukru.

Sekret ciasta zaparzanego tkwił w sposobie wykonywania rozczyń (1 szklankę mąki pszennej zalać 1 szklanką wrzącego mleka). Po przestygnięciu do masy dodać drożdże i odstawić do wyrośnięcia. Następnie wyrobić ciasto drożdżowe dodając poszczególne składniki. Po wyrobieniu i wyrośnięciu ciasta uformować z niego prostokąt, posmarować farszem z suszonych owoców i zwinąć

w roladę. Charakterystyczną cechą kołacza z Perkowic jest uformowanie w kształt koła ze zwiniętego ciasta, ponacinanie wierzchu nożem i posmarowanie go rozkłóconym jajkiem. Kołacze o innych nadzieniach często

goszczą na stołach powiatu bialskiego, ale także stanowią smaczną wizytówkę podczas różnych wydarzeń promocyjnych, organizowanych z udziałem Pracowni Kulinariorów Regionalnych w Perkowicach.

SZCZODRAKI

Szczodraکی to tradycyjne, świąteczne pieczywo o charakterystycznym kształcie, wypiekane zwłaszcza na Lubelszczyźnie, Podlasiu z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Świąt Trzech Króli. Spożywanie szczodraków ma symboliczne znaczenie, związane z zaklinalniem dobrego urodzaju i pomyślności.

Jak to często w kuchni polskiej bywa, przepisów na domowe szczodraکی jest wiele. Różnią się nadzieniem i sposobem przygotowania. W niektórych regionach Polski nadziewa się je miodem, makiem i suszonymi owocami, w innych serem białym czy orzechami, a w jeszcze innych domach są to proste, niesłodkie wypieki. Spotyka się także szczodraکی wytrawne – wypełnione kapustą i grzybami, i posypane kminkiem czy też z kapustą i jabłkami, doprawione majerankiem. To, co je łączy, to drożdżowe ciasto, wykonywane z: mąki pszennej, jaj, mleka, masła, drożdży i cukru (w przepisie na szczodraکی z Perkowic mogą być to ilości takie same, jak w przypadku opisanego wyżej zaparzanego kołacza).

Zaczynamy od wykonania rozczyń z mleka, odrobiny mąki, cukru i drożdży. Następnie mąkę przesiewamy przez sito, dodajemy szczyptę soli i utarte jaja z cukrem i wlewamy rozczyń. Zagniatamy puszyste, pachnące ciasto i odstawiamy do wyrośnięcia. Później formujemy bułeczki o różnych kształtach. W regionie Południowego Podlasia zazwyczaj miały formę rogalików lub okrągłych bułeczek.

Szczodraکی w naszym regionie nadziewane są najczęściej: powidłami; farszem z ugotowanych suszonych grzybów podsmażonych z cebulką, z dodatkiem pokrojonych orzechów; farszem ze słodkiej, ugotowanej kapusty, zmieszanej z ugotowanym jajkiem oraz pokrojonymi jabłkami i majerankiem; ugotowanym i zmielonym makiem z dodatkiem miodu na słodko.

W Pracowni Kulinariorów Regionalnych w Perkowicach k. Białej Podlaskiej, fot. archiwum GOK Biała Podlaska

Ogólnopolski Konkurs „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów” to wydarzenie, którego celem jest identyfikacja i dokumentacja lokalnych i regionalnych wyrobów, osadzonych głęboko w polskiej tradycji i od lat wytwarzanych tymi samymi metodami i według tych samych receptur. W finale tegorocznej, 24. edycji reprezentanci województwa lubelskiego otrzymali sześć kulinarnych „Perł”.

Konkurs jest organizowany w dwóch etapach – pierwszy, tzw. regionalny, odbywa się na terenie województwa lubelskiego, gdzie komisja konkursowa przyznaje regulaminowe nagrody i wyróżnienia oraz nominuje produkty do nagrody „Perła”. Drugi etap to finał krajowy konkursu, który odbywa się w trakcie targów „Smaki Regionów” w Poznaniu. Podczas uroczystej gali wręczane są kulinarne „Perły” oraz honorowe nagrody „Klucz do Polskiej Spizarni” dla osób zasłużonych dla promocji polskich produktów regionalnych. W tym roku „Klucz do Polskiej Spizarni” przyznano Marszałkowi Województwa Lubelskiego Jarosławowi Stawiarskiemu.

FINAŁ REGIONALNY W BEŁŻYCACH

Finał Regionalny XXIV edycji konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo-Smaki Regionów” odbył się 24 sierpnia w Bełżycach. Konkurs został rozstrzygnięty w dwóch kategoriach: na najlepszy regionalny i tradycyjny produkt żywnościowy oraz na najlepsze danie i potrawę regionalną i tradycyjną. Nagrodzone produkty pochodzenia zwierzęcego. Produkty i przetwory mięsne: I miejsce – „golonka pieczona w słoiku”, Alicja Mikulska, KGW Siedliszcze nad Bugiem; wyróżnienie – „schabo-baleron”, Jan Kęska, „Swojskie wyroby od Jasia” z Dobrosławowa. Produkty mleczne: I miejsce – „ser lubelski Kryjak”, Czarny Koń Sielskie Siedlisko, Gospodarstwo hodowlano – produkcyjne K.M. Paryż, Stara Wieś Trzecia. Miody: I miejsce

– „miód fasolowy od pszczoł z Nałęczowa”, Ewa i Adam Boguta, Piotrowice; I miejsce – „miód nawłociowy”, Dariusz Goralczyk, Gospodarstwo Pszczelarskie, Wilczopole; wyróżnienie – „miód lipowo-spadziowy”, Stanisław Jakubczyk, Pasieka Nadrzeczna, Kowala Druga.

Nagrodzone produkty pochodzenia roślinnego. Przetwory owocowe: I miejsce – „mus malinowy”, Damian Michalski, Polesie; Produkty zbożowe: I miejsce – „kisiel gryczany”, Iwona Żmińczuk, Koło Aktywnych Kobiet z Łobaczewa Małego; Wyroby cukiernicze: I miejsce – „tort makowy”, Pracownia Kulinariów Regionalnych w Perkowicach.

Nagrodzone napoje regionalne. Napoje bezalkoholowe: I miejsce – „sok z czereśni”, Tomasz Chlebek, Wandalin; Napoje alkoholowe: I miejsce – „wino gronowe”, Winnica Ostrowskich, Komodziańska.

Nagrodzone inne produkty regionalne: I miejsce – „jaglak z Zabłotcia w skórce z samopszy”, Jolanta i Eugeniusz Pecio, Gospodarstwo Ekologiczne „Skarby Natury” z Zabłotcia; I miejsce – „rogaliki półfrancuskie śmietanowe z masą orzechową i różą”, Małgorzata Mazurkiewicz, Stara Wieś. Nominacje do nagrody „Perła 2025” otrzymało siedem produktów.

W części gastronomicznej na najlepszą potrawę regionalną nagrodzono: I miejsce – Pracownia Kulinariów Regionalnych z Perkowic – za „zupę gryczankę i gołąbca z mięsa gotowanego smażonego; II miejsce – Restauracja Czarna Dama z Janowca – za „plastry z wędzonego suma i szaszłyk janowiecki”; III

miejsce – KGW w Łobaczewie Małym – za „kapłun i kluski nadbużańskie”.

Nominacje do nagrody „Perła 2025”: Pracownia Kulinariów Regionalnych w Perkowicach – za „zupę gryczankę i gołąbca z mięsa gotowanego smażonego”; KGW w Łobaczewie Małym – za „kluski nadbużańskie”.

FINAŁ KRAJOWY W POZNANIU

Co roku nasze regionalne smakołyki doceniane są podczas finału Konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów” w Poznaniu. Lubelskie ma na swoim koncie już 97 „Perł”.

Perły 2025 dla województwa lubelskiego otrzymali: Olga Gawryluk, Koło Gospodyń Wiejskich w Łobaczewie Małym – za „tatarski czartan”; Ireneusz Kwaśniak Pasieka „Malinowa Kraina” – za miód nawłociowy ze spadzią; Gospodarstwo Ekologiczne „Vita Natura EcoSusz” Jolanta i Tomasz Chlebek – za „herbatkę owocową z malinami z Wandalina”; Henryk Szkuat P.H.U. „Heszku” – za „chałkę z Ostrowa Lubelskiego”; Gospodarstwo Ekologiczne „Skarby Natury” Jolanta i Eligiusz Pecio – za „kaszę jaglaną z Zabłotcia”; Urszula Nowicka, Pracownia Kulinariów Regionalnych w Perkowicach, Gminny Ośrodek Kultury w Białej Podlaskiej – za „zestaw potraw bożonarodzeniowych: kutia, kompot wigilijny, kołacz zaparzany z suszonymi owocami, szczodraki”.

Wszystkim laureatom serdecznie gratulujemy i życzymy dalszych tak „smaczych” sukcesów!

WSPÓŁPRACA DLA DOBRA SPORTU

Przedstawiciele środowisk sportowych, samorządów i biznesu wzięli udział w pierwszym Kongresie „Sport, Biznes, Samorząd”. Wydarzenie, które odbyło się 23 września 2025 r. w Lubelskim Centrum Konferencyjnym, było doskonałą okazją do wymiany wiedzy i doświadczeń służących rozwojowi i promocji sportu.

Marszałek Województwa Lubelskiego Jarosław Stawiarski – gospodarz Kongresu „Sport, Biznes, Samorząd” – podkreślał potrzebę współpracy pomiędzy tymi trzema sektorami, która przekłada się na rozwój klubów sportowych z naszego województwa i owocuje spektakularnymi sukcesami na arenie krajowej i międzynarodowej. A to buduje pozytywny wizerunek i dobre skojarzenia z regionem.

ZWIĄZKI, KLUBY, SAMORZĄDY, FIRMY I INSTYTUCJE

Wśród blisko 200 uczestników pojawili się przedstawiciele środowiska sportowego, prezesi okręgowych związków i klubów sportowych, którzy chętnie dzielili się wiedzą na temat rozwoju klubów i ich zawodników, budowania rozpoznawalności i pozyskiwania sponsorów. Działania wspierające sport i przyczyniające się do promocji regionów nakreślili przedstawiciele samorządów z województwa lubelskiego i podkarpackiego. O korzyściach sponsoringu w sporcie mówili też szefowie firm i instytucji.

Gośćmi Kongresu „Sport, Biznes, Samorząd” byli także: Wicemarszałek Województwa Podkarpackiego Piotr Pilch, Prezes Polskiego Komitetu Olimpijskiego Radosław Piesiewicz oraz wicemistrzini świata i srebrna medalistka olimpijska w boksie Julia Szeremeta, którzy wzięli udział w panelach dyskusyjnych.

LOKALNE PARTNERSTWO, GLOBALNE EFEKTY

To tytuł jednego z dyskusyjnych paneli, które były najlepszą platformą do przekazania cennych doświadczeń i wymiany wiedzy. W pierwszej debacie „Siła Współpracy: Samorząd, Biznes i Media w rozwoju sportu” wzięli udział: Jarosław Stawiarski – Marszałek Województwa Lubelskiego, Barbara Pelczar-Białek – Dyrektor Departamentu Edukacji, Nauki i Sportu w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego, Wiesław Kozieł – Wiceprezes Polskiej Ligi Siatkówki SA, Radosław Piesiewicz – Prezes Zarządu PKOL, Krzysztof Przybył – Prezes Zarządu Fundacji Godła Promocyjnego Teraz Polska, Jacek Wysokiński – Prezes LUK Wysokiński Sp.k. oraz wicemistrzini świata i srebrna medalistka olimpijska w boksie Julia Szeremeta.

W kolejnych panelach dyskutowali szefowie i przedstawiciele: organizacji i klubów sportowych (m.in. Lubelska Unia Sportu,

Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe, KU AZS UMCS Lublin, PGE Start Lublin, Bogdanka LUK Lublin, Speedway Lublin SA, Akademia Sportu Arkadiusza Onysko, ChKS Chełm), samorządów (Chełm, Lublin, Tomaszów Lubelski, Kraśnik) oraz przedsiębiorstw wspierających sport (m.in. Lubelski Węgiel „Bogdanka” SA, Totalizator Sportowy, KOM-EKO SA, Browar Jagiełło, MUSI Lublin, PGE MKS El-Volt Lublin, LubApple, Zwieger). Zarząd Województwa Lubelskiego reprezentowali: członek zarządu Jarosław Kwasek – w panelu „Sport młodzieżowy – energia, która buduje wizerunek regionu”, wicemarszałek Piotr Breś – w panelu „Marka Lubelskie – partner sportowych sukcesów w regionie”, członek zarządu Marcin Szewczak – w panelu „Lokalne Partnerstwo, Globalne Efekty – sportowa siła współpracy” oraz wicemarszałek Marek Wojciechowski – w panelu „Sport w modelu CSR – efektywny sposób na budowanie relacji biznesowych”.

Organizatorem wydarzenia był Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie przy współpracy z Lubelską Unią Sportu i Fundacją im. Tomasza Wójtowicza.

DOMINATORZY Z LUBELSZCZYZNY

Mistrzowie Polski w siatkówce mężczyzn – drużyna Bogdanki LUK Lublin nie zatrzymuje się. W nowym sezonie Wilfredo Leon i jego koledzy zdążyli zdobyć już dwa trofea. Superpuchar Polski oraz za zwycięstwo w prestiżowym turnieju Bogdanka Volley Cup.

Oprócz mistrzowskiego tytułu w 2025 roku siatkarze z Lublina zdobyli także Challenge Cup – jeden z siatkarskich europejskich pucharów.

Przed tak udanym ubiegłym sezonem zespół trenera Massimo Bottiego wzmocnił reprezentant Polski Wilfredo Leon, co zgodnie z oczekiwaniami okazało się transferowym „strzałem w dziesiątkę”.

Tegoroczny sezon poprzedziła zmiana na stanowisku trenera Bogdanki LUK Lublin. Bottiego zastąpił Stephane’a Antiga, słynny francuski były zawodnik, a obecnie trener, od 2007 roku z przerwami związany z Polską. Karierę siatkarza Antiga kończył w PGE Skrze Belchatów, a pracę trenerską rozpoczął od poprowadzenia męskiej reprezentacji Polski do tytułu mistrzów świata. Francuz ostatnio pracował z żeńską drużyną KS DevelopRes Rzeszów. To jego przyjazd do Lublina był tym razem transferowym hitem.

TRIUMF PO RAZ DRUGI

Pierwszym ważniejszym sprawdzianem dla Stephane Antigi i prowadzonych przez niego siatkarzy Bogdanki LUK Lublin był prestiżowy turniej Bogdanka Volley Cup im. Tomasa Wójtowicza.

Dwa dni wspaniałej rywalizacji, tysiące ludzi na trybunach i niewiarygodna atmosfera w Hali Globus. W takich okolicznościach lubelska drużyna potwierdziła duże aspiracje również w obecnym sezonie.

W meczach półfinałowych PGE Projekt Warszawa pewnie pokonał włoski zespół Cisterna Volley 3:0 a Bogdanka LUK Lublin zwyciężyła JSW Jastrzębski Węgiel 3:2, po dramatycznym i niezwykle emocjonującym meczu. Dramaturgia jeszcze wzrosła w finale, w którym lublinianie pokonali PGE Projekt Warszawa 3:2, wygrywając w tie-breaku 19:17. Dominację Bogdanki potwierdza dodatkowo fakt, że do drużyny turnieju wybrano aż pięciu lubelskich siatkarzy, a MVP zawodów uznano Jacksona Younga.

Przypomnijmy, że była to czwarta edycja turnieju Bogdanka Volley Cup, upamiętniającego Tomasza Wójtowicza (1953–2022) – wybitnego siatkarza, mistrza świata i mistrza olimpijskiego, uhonorowanego tytułem Ambasadora Województwa Lubelskiego 2021.

W turnieju uczestniczą najlepsze polskie drużyny oraz mistrzowskie zespoły z Włoch (Serie 1 i 2). Tomasz Wójtowicz z powodzeniem kontynuował sportową karierę we włoskich zespołach, a po powrocie do Polski stał się wielkim wzorem i ambasadorem młodego klubu – LUK Politechnika Lublin (ob. Bogdanka LUK Lublin), który w 2021 roku przebojem wszedł do najwyższej klasy rozgrywkowej PlusLigi.

W ubiegłorocznej edycji turnieju Bogdanka Volley Cup wygrał włoski zespół Sir Safety Perugia, dwa lata temu najlepsza była inna drużyna z tego kraju – Saturnia Katania. Lubelski zespół był na podium we wszystkich dotychczasowych edycjach turnieju

– w pierwszej, tak jak w tym roku, wygrał zawody, w drugiej edycji zajął drugie miejsce, a w trzeciej – trzecie.

TURNIEJ NA WYSOKIM POZIOMIE

Partnerem organizacji tych rozgrywek był Samorząd Województwa Lubelskiego. – Jestem dumny, że jest w Lublinie taki turniej upamiętniający Tomasza Wójtowicza. Trzeba co roku podnosić rangę tej imprezy i aby tak się działo, potrzeba ludzi dobrej woli. Musimy pamiętać, że Tomasz włożył w Polski sport całe swoje serce i entuzjazm, był mistrzem i bohaterem nas wszystkich – mówił Jarosław Stawiarski, Marszałek Województwa Lubelskiego.

Kibice wykupili wejściówki na lubelski turniej w niespełna 48 godzin. Nie mogli czuć się zawiedzeni, bo zawody w Hali Globus stały na bardzo wysokim poziomie sportowym. Organizatorzy zadbali też o dodatkowe atrakcje, a oprawa turnieju – godna najlepszych imprez siatkarskich rangi mistrzowskiej – robiła ogromne wrażenie na fanach, ale także na samych siatkarzach. – Czekaliśmy na nowy sezon niemal pół roku. Uwielbiam grać w takiej atmosferze. Cieszę się, że mamy taki turniej w Lublinie poświęcony tak wielkiemu zawodnikowi, jakim był Tomasz Wójtowicz – mówił nie bez emocji Jakub Wachnik, gracz Bogdanki LUK Lublin wybrany do drużyny marzeń turnieju.

– Bogdanka Volley Cup to przede wszystkim sport, uczczenie pamięci największego z wielkich siatkarzy, ale także świetne widowisko. Połączenie światła, dźwięku, wielkiej sceny i zabawy na parkiecie. Zależało nam na tym, aby turniej stał się wielkim świętem sportu – podkreślał Paweł Markiewicz, prezes Fundacji im. Tomasza Wójtowicza.

SUPERPUCHAR NA POCZĄTEK

Turniej Bogdanka Volley Cup im. Tomasza Wójtowicza był znakomitą przedsezonowym przetarciem dla lubelskich siatkarzy. W pierwszych meczach rozgrywek Plus Ligi 2025/26 gracze Bogdanki LUK Lublin pokazali dobrą formę. Potwierdzili ją także zdobyciem prestiżowego trofeum. Na początku listopada w katowickim Spodku odbył się tradycyjny mecz o superpuchar, w którym mierzą się siatkarski mistrz Polski ze zdobywcą Pucharu Polski.

Drużyny Bogdanki LUK Lublin i JSW Jastrzębskiego Węgla zaszerwowały kibicom po raz kolejny wielkie siatkarskie widowisko. I znów z sukcesu cieszyli się lublinianie, po zwycięstwie nad rywalami 3:1 (28:26, 25:27, 25:16, 27:25). Najwięcej punktów – aż 27 – zdobył dla Bogdanki LUK niezawodny Wilfredo Leon. Gratulujemy Superpucharu Polski i liczymy, że jest to, mimo pierwszych porażek w nowym sezonie PlusLigi, zapowiedź obrony mistrzowskiego tytułu.

Tomasz Chachaj

Bogdanka LUK Lublin - skład zespołu w sezonie 2025/2026 PlusLigi

Fynnian McCarthy (środkowy), Maciej Czyrek (libero), Aleks Grozdanov (środkowy), Daenan Gyimah (środkowy), Hilir Henno (przyjmujący), Thales Hoss (libero), Marcin Komenda (rozgrywający), Wilfredo Leon (przyjmujący), Mateusz Malinowski (atakujący), Rafat Prokopczuk (rozgrywający), Kewin Sasak (atakujący), Jackson Young (przyjmujący), Jakub Wachnik (przyjmujący), Maciej Zając (środkowy). Członkowie sztabu: Stéphane Antiga (pierwszy trener), Arkadiusz Grzelak (asystent trenera), Maciej Kołodziejczyk (asystent trenera), Jakub Dzirba (statystyk), Justyna Pałka (fizjoterapeuta), Maciej Biernacki (fizjoterapeuta), Olaf Gołąbek (fizjoterapeuta), Gabriele Dedda (trener przygotowania fizycznego), Krzysztof Skubiszewski (prezes), Maciej Krzaczek (wiceprezes).

25. FESTIWAL TRZECH KULTUR

Tysiące gości z regionu i kraju zgromadził Festiwal Trzech Kultur we Włodawie. Jubileuszowa 25. edycja odbyła się w dniach 19–21 września 2025 roku, a w programie nie brakowało wydarzeń przypominających o wielokulturowej i wieloreligijnej przeszłości nadbużańskiego miasta. Zgodnie z tradycją koncerty, spektakle, recitale, wystawy, warsztaty czy wykłady odbywały się w trzech włodawskich świątyniach – kościele, cerkwi i synagodze. Były też wydawnictwa plenerowe – jarmark włodawski oraz strefy zabaw i kulinariów. Na jubileuszowym festiwalu wystąpiła plejada gwiazd, m.in.: Kasia Kowalska, Kroke, Gospel Rain, Kairos, Anashim, Orkiestra Klezmerska Teatru Sejneńskiego, Zespół Pieśni i Tańca Lublin. 25. Festiwal Trzech Kultur zorganizowało Muzeum – Zespół Synagogałny we Włodawie, w partnerstwie z Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubelskiego i Starostwem Powiatowym we Włodawie.

XII RAJD „ZAPORY”

Wydarzenie upamiętniające legendarnego dowódcę oddziałów AK-WiN na Lubelszczyźnie, majora cichociemnego Hieronima Dekutowskiego „Zapora”, jest jednym z największych historycznych rajdów w kraju. Raid organizują Grupa Historyczna Zgrupowanie Radosław oraz Burmistrz Bełżyc. 12. edycja odbyła się 20 września 2025 r., a do organizatorów dołączyły gminy Wojciechów i Poniatowa. Trasa rajdu liczyła ok. 12 km i prowadziła z Bełżyc, przez Kierz i Szczuczki, do Kraczevic k. Poniatowej. W Szczuczku w gm. Wojciechów uczestnicy rajdu wzięli udział

w nabożeństwie w miejscu upamiętniającym ofiary pierwszego masowego mordu na Lubelszczyźnie w 1939 roku. 1 października Niemcy zgładzili 102 mężczyzn, których uwięzili w budynku szkoły, a następnie ostrzelali z broni ręcznej i dział, po czym spalili. Zbrodnię upamiętnia cmentarz wojenny, kryjący szczątki ofiar i kapliczka, wybudowana z materiałów pozyskanych ze spalonej szkoły. Uczestnicy rajdu odwiedzili też mogiły żołnierzy Wojska Polskiego i Armii Krajowej na cmentarzu parafialnym w Kraczevicach. Upamiętnionych tam jest 40 żołnierzy i partyzantów poległych w walce w latach 1939–1946, a także zamordowanych w Katyniu i w więzieniu na Zamku Lubelskim.

Partnerem XII Rajdu „Zapory” był Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w ramach programu „Warto być Polakiem”.

DROGI DO WOLNOŚCI

Muzeum Wsi Lubelskiej uczciło Dzień Niepodległości 11 listopada plenerowym widowiskiem „Drogi do wolności”. W samo południe na terenie skansenu stanął obóz legionistów z 1918 roku. Pojawił się w nim stary wiarus – powstaniec styczniowy, który przy ognisku wspominał niepodległościowy zryw z 1863 roku. Pracownicy Muzeum Wsi Lubelskiej wspólnie z aktorami Teatru z Nasutowa odegrali akcję odbicia przez oddział kosynierów powstańca uwięzionego przez Kozaków. W inscenizacji nie brakowało szermierczych popisów i efektownych wystrzałów. Zwiedzający skansen mogli też skorzystać z poczęstunku wojskowej kuchni i obejrzeć historyczną broń palną i białą. Obchody Dnia Niepodległości zakończyła historyczna prelekcja przy kawie i herbacie w Ratuszu z Głuska.

MAPPING BOHATEROWIE PODZIEMIA

15 i 16 listopada 2025 roku w parafii pw. bł. Biskupa Władysława Górala w Lublinie odbyły się multimedialne pokazy mappingu 3D w ramach projektu „Teraz przyszedł czas... Bohaterowie Podziemia”. W trakcie pokazu przypomniano sylwetki trzech duchownych związanych z Lubelszczyzną, którzy w latach wojny i powojennego zniewolenia dawali świadectwo odwagi, wiary i patriotyzmu.

Błogosławiony biskup Władysław Góral był męczennikiem obozu koncentracyjnego. Błogosławiony Stefan Wyszyński jako kapelan Armii Krajowej, a później Prymas Polski, stał się symbolem duchowego oporu wobec reżimu komunistycznego. Marian Fulman, biskup lubelski i pierwszy kanclerz Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, miał ogromny wpływ na kształtowanie fundamentów intelektualnych i religijnych regionu.

Projekt mappingów eksponowanych w przestrzeni miasta realizuje od 2021 roku Archidiecezja Lubelska, a partnerem wydarzeń jest Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego.

BĘDZIE

OPERA W SIECI

Opera „Kazimierz – historia o miłości i przeznaczeniu” („Kazimierz a story of Love and Destiny”), osnuta na kanwie legendy o królu Kazimierzu Wielkim i Esterce, będzie miała światową premierę 9 stycznia 2026 r. w internecie (na platformach iTunes oraz Spotify). Pierwsze wykonanie odbyło się w sierpniu 2025 r. podczas Międzynarodowego Festiwalu „IMAGINE Culture without Borders – Wyobraź sobie kulturę bez granic” w Kazimierzu Dolnym. Autorem opery jest amerykański kompozytor William Goldstein. W partiach Esterki i Kazimierza wystąpili sopranistka Ewa Leszczyńska i baryton Łukasz Hajduczenia. Solistom towarzyszył Kwartet Chóru KUL (Agnieszka Tyrawska, Magdalena Jemiola, Marcin Obuchowski i Andrzej Gładysz) oraz Orkiestra Filharmonii Lubelskiej pod batutą Lilianny Krych.

W grudniu 2025 r. opera zostanie nagrana na płytę, a w styczniu 2026 r. zadebiutuje w sieci. Nagranie i internetowa premiera są efektem współpracy Fundacji Imagine Culture without Borders i The Orchard Music Distribution, będącego oddziałem Sony Music Entertainment. Partnerem wydarzenia jest Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego.

SPRAWDŹ SWOJĄ WIEDZĘ O WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM !

Wśród osób, które nadeślą prawidłowe rozwiązanie krzyżówki (hasło), wylosujemy 3 zestawy gadżetów promocyjnych naszego regionu.

Prawidłowe rozwiązanie krzyżówki z numeru 3 (25) 2025: **LUBELSKIE NA SZLAKU**

Laureaci : pan **Marian** z Lublina, pan **Tomasz** z Puław, pan **Jan** z Lublina.

Serdecznie gratulujemy! Zestawy promocyjne wyślemy pocztą.

Odpowiedzi prosimy nadsyłać **do 31.01.2026 r.** na adres mailowy:

magazyn@lubelskie.pl,

lub adres pocztowy:

*Urząd Marszałkowski
Województwa Lubelskiego,
Departament Promocji, Sportu i Turystyki,
ul. Artura Grottgera 4, 20-029 Lublin
z dopiskiem: Magazyn „Lubelskie.pl”*

W korespondencji prosimy o nadesłanie adresu zwrotnego.

L
lubelskie
Smakuj życie!

1. Miejscowość k. Bełżyc, z której pochodzi drewniany kościół w lubelskim skansenie.
2. Dzielnica Tomaszowa Lubelskiego znana z centrum narciarstwa biegowego (dwa wyrazy).
3. Ścieżka rowerowa w Poleskim Parku Narodowym.
4. Miasto w powiecie tomaszowskim z prawami nadanymi w 1547 roku przez króla Zygmunta Augusta.
5. Gminna miejscowość na Rostoczu Zachodnim słynąca z największego w regionie stoku narciarskiego.
6. Rezerwat przyrody z wąwozami i buczynami w Skierbieszowskim Parku Krajobrazowym (dwa wyrazy).
7. Król polskich puszczy mieszkający od czterech lat w Lasach Janowskich.
8. Plenerowe wydarzenie organizowane cyklicznie w Masłomęczu w Kotlinie Hrubieszowskiej (dwa wyrazy).
9. Modernistyczne osiedle obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych wzniesione w Chełmie w latach 1928-1939.
10. Nazwa Samodzielnej Grupy Operacyjnej Wojska Polskiego, która zakończyła swój szlak bojowy w 1939 roku bitwą pod Kockiem w dniach od 2 do 6 października.
11. Pseudonim kpt. Wacława Rejmaka – dowódcy oddziału Kedywu AK w latach 1943-1945 w obwodzie łukowskim.
12. Labirynt wąwozów w Szczepreszyńskim Parku Krajobrazowym.
13. Nazwisko najslawniejszego polskiego siatkarza, patrona międzynarodowego turnieju siatkarskiego odbywającego się w Lublinie.
14. Rzeka – prawy dopływ Wieprza oraz wieś w gminie Parczew.
15. Jezioro na terenie gminy Uścimów, nad którym odbyło się tegoroczne VII Święto Lubelskich Parków Krajobrazowych.

CONNECT^o

A V I A T I O N

17-19 LUTEGO LUBLIN, POLSKA

Urząd Marszałkowski
Województwa Lubelskiego
w Lublinie

Lublin
MIASTO INSPIRACJI

LCK
LUBELSKIE CENTRUM
KONFERENCYJNE

Lublin Airport

LOT
Metropolia
Lublin

LUBELSKA REGIONALNA
ORGANIZACJA TURYSTYCZNA